

III. KONGRES psihologov Jugoslavije

V dneh od 25. do 28. oktobra 1967 se je v Beogradu zbralo okoli 500 psihologov iz vse države na svojem III. kongresu. Po številu udeležencev, ki poklicno delujejo na najrazličnejših področjih (znanstveno-raziskovalno delo, pedagoško delo na srednjih, višjih in visokih šolah, delo v industriji, na klinikah, šolah, vzgojnih in poklicnih posvetovalnicah in drugod) ter po obsegu in raznovrstnosti obravnavanih tem, je pomenil kongres pomemben korak naprej v afirmaciji te znanosti, ki ima pri nas še relativno kratko tradicijo, kot je v uvodnem nagovoru poudaril predsednik kongresa dr. Baja Bajić. Možnost rednega študija psihologije se je uveljavila na treh jugoslovanskih univerzitetnih središčih šele po letu 1950.

V uvodnem plenarnem predavanju z naslovom »Socialna psihologija in socialistični humanizem« je dr. Rudi Supek prikazal zgodovinski razvoj obravnavanja problema odnosa posameznika in družbe in poudaril vlogo, ki jo ima psihologija kot znanost na današnji stopnji socialističnega družbenega razvoja pri soustvarjanju take družbene skupnosti, ki bo najbolje odgovarjala resničnim človekovim potrebam, skupnosti, ki bo resnično humanizirana.

Delo kongresa je bilo zelo zgosteno, saj so se v 3 dneh zvrstili simpoziji o ocenjevanju, o sposobnostih, o psiholoških problemih samoupravljanja in o psiholoških vidikih utrujenosti, obenem pa so delovale sekcije za občo, pedagoško, razvojno, klinično, industrijsko in socialno psihologijo. Na tem mestu lahko na kratko prikažemo le tisti del prispevkov, ki se neposredno dotikajo pedagoške in šolske problematike.

Na simpoziju »Metodološki problemi ocenjevanja znanja in lastnosti učencev«, ki ga je vodil prof. dr. Ivan Toličič, so se zvrstila poročila o raziskavah mehanizmov, ki vplivajo na objektivnost šolskega ocenjevanja. Dr. A. Ostojčić-Bujas je v svoji raziskavi (Kakšen razpon znanja pokrivajo nominalno iste ocene) ugotavljala, do kolike mere ista ocena v različnih šolah in razredih prekriva enak obseg znanja (merjenega na objektivni način). Znova se je izkazalo, da se ocenjevanje v precejšnji meri prilagaja nivoju razreda oziroma šole, saj je npr. za objektivno enak obseg znanja v »dobrem« razredu učenec dobil oceno 2, v »slabem« pa 4 ali 5. Težnja po izenačevanju paralelne znotraj šole je torej tudi s tega vidika upravičena, obenem pa bi bilo treba dati učiteljem v roke čimprej teste znanja za vse predmete, saj lahko testni rezultat kot element ocene bistvenemu pripomore k objektivnejšemu ocenjevanju.

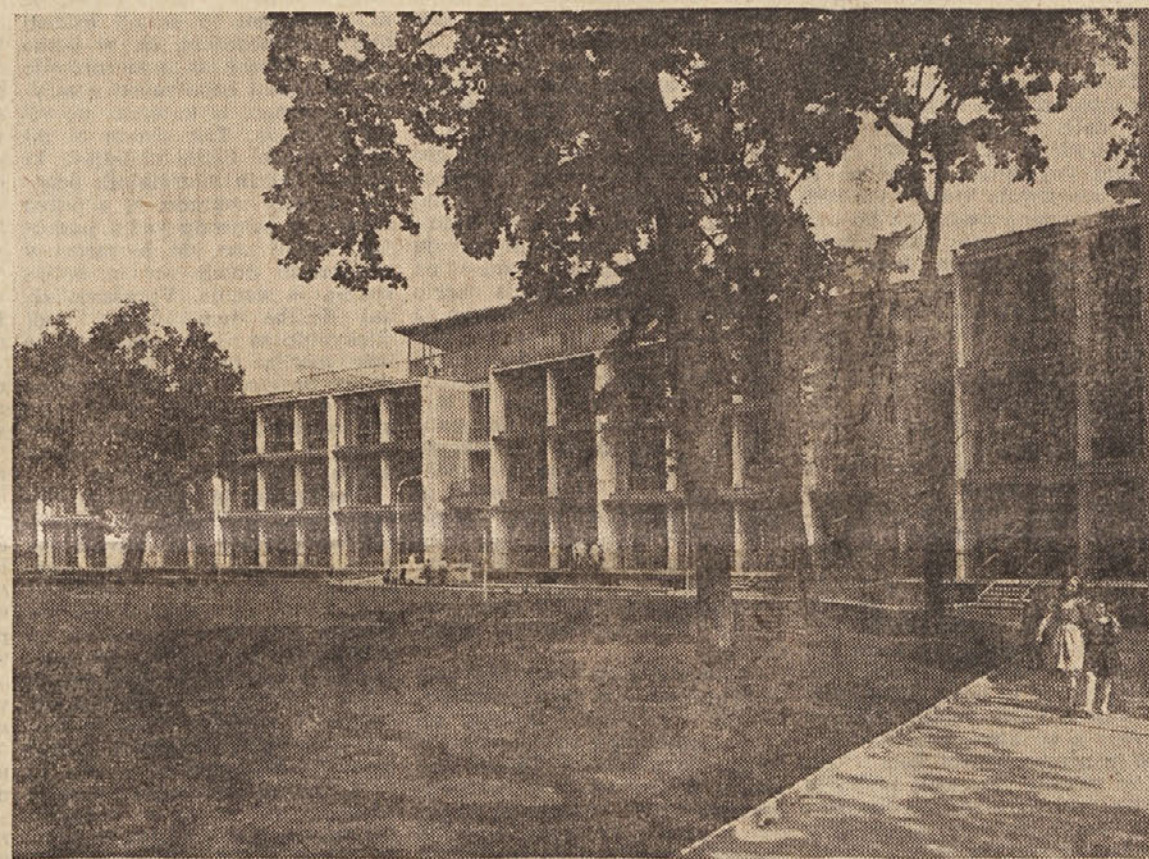
Učitelj — ocenjevalec pa ima pred testom znanja določene prednosti. Med drugim lahko pri oceni upošteva ne le pravilne, ampak tudi delno pravilne učenceve odgovore. Dr. A. Krković in J. Gregorčič sta poročala o raziskavah v zvezi z novim tipom testa znanja, pri katerem mora učenec med danimi možnostmi ob nalogi najti poleg pravilnega tudi delno pravilni ali absurdni odgovor. Rezultati takega testa znanja, ki verjetno tudi bolj aktivirajo učenceve miselne funkcije, kažejo nekoliko tesnejšo povezanost z učiteljevo oceno kot rezultati tradicionalnega testa.

Dr. T. Grgin je v svoji študiji ugotovil, da so ženske strožji ocenjevalci znanja in je skušal najti razlago za ta pojav. Dr. R. Djordjević je med drugim analiziral nihanje šolskih ocen med polletjem in koncem šolskega leta in ugotovil, da se nihanja, ki jih v upravljenosti tega nihanja, referat M. Petrič je dokazoval prisotnost halo-efekta in drugih vtirov subjektivnosti pri ocenjevanju. Dva referata sta opozorila na težavnost ocenjevanja učencevih osebnostnih lastnosti v šolski situaciji — dr. I. Toličič, Vpliv šolskega uspeha učencev na ocenjevanje njihovih lastnosti, in prispevek avtorja pričujočega članka, Zveza med šolskim uspehom in ocenjevanjem učnih navad in tehnike.

V zaključkih simpozija je bilo med drugim poudarjeno, da se od učitelja na področju ocenjevanja zelo dosti zahteva, da pa je delež dosti premalo pomoči, da bi bil tem zahtevam tudi kos. Kot pripomočke pri ocenjevanju bi potreboval teste znanja, obenem pa bi morale kadrovske šole po-

svečati še več pozornosti uvažanju učiteljev v objektivno ocenjevanje, glede na težo, ki jo razni forumi pripisujejo ocenam pri svojih odločitvah.

Na simpoziju z naslovom Sposobnosti, ki ga je vodil prof. dr. Borisav Stevanović, so se vrstili referati, ki se obravnavali današnje stanje raznih teorij na področju strukture sposobnosti (kateri so osnovni sestavni deli sposobnosti, delež splošnega, specifičnih in posameznih faktorjev, prispevek faktorske analize k razjasnitvi teh vprašanj, zaključki ameriških, sovjetskih in drugih avtorjev). Obenem pa je bila dokaj podrobno obravnavana druga, za pedagoško delo pomembnejša plat problema, to je vprašanje nastanka in razvoja sposobnosti, faktorjev in pogojev tega razvoja, dalje vprašanje transfera v ožjem smislu — koliko lahko s razvijanjem in vzbanjanjem sposobnosti na enem področju vplivamo tudi na razvoj na drugih področjih, pod kakšnimi

Dunajska posebna šola za telesno prizadete otroke

pogoji pride do takega, za šolo izredno važnega transfera (referati dr. Stevanovića, dr. Fulgosića, dr. Krstića, dr. Momirovića).

Skupina referentov je v okviru tega simpozija poročala o eksperimentalnih raziskavah, v katerih so skušali vplivati na razvoj te ali one skupine sposobnosti oziroma spretnosti in navad in so dosegli večinoma ugodne rezultate: dr. R. Kvaščev, Zveza med vežbanjem specifičnih sposobnosti mišljenja in razvijanjem obče sposobnosti mišljenja učencev; dr. A. Marjanović, Razvoj ustvarjalnih sposobnosti pri otrocih 10 in 14 let kot vzgojni problem; M. Jovanović-Ilić, Učinek vežbanja v struktuiranju učne snovi (v srbohrvatskem jeziku in zgodovini) na razvoj sposobnosti za učenje; dr. L. Vučić, Transfer na področju socialnih sposobnosti (to je sposobnosti znanjenja in odnosih do soljudi).

Te študije so eksperimentalno preverile nekatere možnosti, ki jih ima šola, da ne le posreduje znanje, ampak tudi razvija miselne sposobnosti učencev, njihovo kritičnost, ustvarjalnost in jim daje pozitivna stališča do pridobivanja novega znanja. Seveda tu ne gre za bistveno vplivanje na osnovne dispozicije in sposobnosti učencev, ki se v veliki meri fiksirajo že v predšolski dobi, ampak za intenziviranje razvoja v celotnem razvojnem obdobju, tako da učenci v okviru svojih možnosti maksimalno razvijejo elemente ustvarjalnega, kritičnega mišljenja, učnih spretnosti itd., da bodo znali pridobiti novo znanje uporabljati tudi v novih situacijah. Kot zelo pozitivno stran tega simpozija je dr. Stevanović označil dejstvo, da so na njem sodelovali s prispevki tako psihologi kot pedagogi.

Tudi med referati na sekcijah je bilo veliko takih, ki so bili zanimivi s pedagoškega stališča. Naj naštejemo samo nekatere: M. Vujević, Ali lahko profesor s svojim načinom dela pomembno (Nadaljevanje na 7. strani)

Niti programsko niti finančno še nismo izostrili odnosa skupnosti do družbenih služb

Sindikalna aktivnost se je — po vaših ugotovitvah na II. seji plenarna republiškega odbora (18. oktobra letos) — zdaj leta močno odvijala predvsem v forumskih okvirih sindikatov, ali s drugimi besedami oslabil in natrgala se je organizacijska zveza s članstvom. Nam se zdi ta ugotovitev dokaj pomembna in bi radi vedeli, kaj bo novo vodstvo republiškega odbora ukrenilo, da se to stanje popravi.

Najšibkejša točka naše organizacijske povezanosti s članstvom je gotovo sindikalna podružnica. V zelo kratkem času se je namreč nekaj bistvenega spremenilo: Če smo se do nedavnega zavzemali za družbeno samoupravo na širšem družbenem planu, smo danes pred neposredno nalogo, da sprejela splošna načela uresničujemo v življenju. Naše članstvo sedaj ne more biti

več opazovalec ali zgolj odobravajoče občinstvo, kadar gre za stališča sindikalnih organov, ampak samoupravni subjekt družbenih in ekonomskih gibanj. Postati takorekoč čez noč človek — da rabim znano prisposodob, niso majhne stvari. To spremlja jo hude človeške stiske, omahovanja in omagovanja, tožbe za minulostjo in podobno. Spoprijeti se je treba s podedovanimi stanji in odnosi, končno pa tudi s samim seboj. V teh stiskah pričakuje članstvo pomoči od svoje organizacije, prav posebej seveda od sindikalne podružnice, ki jim je najbližja. Resnica pa je, da na to nismo najbolj pripravljeni. Dosedanja delovna usmeritev sindikalnih podružnic ni bila povsem v skladu z novimi interesi članstva. Nedavno opravljena

Razgovor s predsednikom republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti tov. Slavkom Bohancem

Ali so gornje ugotovitve osnova predloga programa republiškega odbora za obdobje 1967-68?

Niso edino izhodišče. Program, ki ga je sprejel republiški odbor, smo zgradili tudi na tezi, da moramo doseči enotnost akcije, in to od republiškega odbora do sindikalne podružnice. S tem seveda nismo hoteli restavrirati stare prakse, ko so centralni organi odredili naloge nižjim. Zavedali smo se le dejstva, da smo v preteklosti zanemarili enotnost nastopa celotne organizacije, kar je povzročilo, da smo dobili takšno organizacijsko strukturo, ki je delovala spontano, neusklajeno in razbito. Z enotnostjo akcije želimo doseči novo kvaliteto odnosov, ki bi na osnovi demokratičnega dogovora, živih vezi med članstvom in organi, vplivov od spodaj navzgor in obratno, omogočili večjo učinkovitost sindikalnega dela. Zavedamo se, da enotnost akcije ni mogoče doseči z dekreti, ampak s trdim in v življenju povezanim delom. V programu je zato načelo enotnosti akcije izpeljano tako, da so naloge, ki jih z njim sprejemamo, obveznost republiškega odbora in njegovih organov, toda le napotilo in usmeritev občinskih odborov in sindikalnih podružnic. Pri tem je seveda najpomembnejše dvojje: ali smo pravilno izbrali vsebino enotne akcije in ali se bomo dobro organizirali, da jo uresničimo.

Za kakšno vsebino dela sindikatov torej gre, bolj konkretno?

Pred nami je razsežna problematika družbenih služb. Njihovo dejansko stanje, težnje delavcev v njih in zahteva družbene reforme — to je osnovni trikot, v okviru katerega smo izbrali vsebino. Smo namreč v času resnične praktične preizkušnje vsega tistega, kar smo sprejeli kot smer našega nadaljnjega razvoja. Novo in boljše se uveljavlja le polagoma in včasih celo z veliko težavo. Na vsakem koraku so prisotni pogledi in hotenja, ki čisto težje ali k mirovanju doseženega ali k restavraciji nekoč v praksi že preizkušeni, čeravno ne najboljših odnosov. Razumljivo je, da se naša organizacija s takšnimi tendencami ne more sprijazniti in stopa na stran vseh tistih, ki si prizadevajo, da družbene dejavnosti gredo v korak s težnjami družbene reforme in si s svojim delom zagotovijo pomembno mesto in spoštovanje vse skupnosti. Prav družbena kvaliteta dela in njegovo vrednotenje je v ospredju naših prizadevanj. Znano je, da se v družbenih službah nagrajevanje po delu le polagoma uveljavlja. Če predolgo govorimo o programu in njegovih sestavinah kot izhodišču za vrednotenje dela. Pomembnejšega koraka naprej od proračunskega načina financiranja še nismo naredili. Prav tako še nismo niti programsko niti finančno izostrili odnosa skupnosti do posameznih družbenih služb. Doseči družbeni dogovor, ki bi omogočal novo kvaliteto dela na osnovah nagraditve po uspehih in ki bi pravilne vrednotil delo delavcev v teh dejavnostih, je ena izmed pomembnih nalog našega sindikata. Podobno pozornost bomo tudi posvetili samoupravnim praksim. Očitno je, da je odprtih vrsta teoretičnih in praktičnih vprašanj in da smo čisto priča pačenju in izigravanju družbenosamoupravnih norm in odnosov. Nadalje smo se odločili tudi za naloge, ki je v nekem smislu že sestavina prejšnjih dveh, a vendarle še vedno tako specifična, da jo je dobro posebej poudariti in obravnavati, in to je samoupravna zaščita našega članstva, njegovih samoupravnih dolžnosti

in pravic. To je torej zelo skop prikaz treh osrednjih vsebinskih nalog, ki smo jih dali v prvi plan enotne sindikalne akcije.

Kako bo sindikat to vsebino skušal uresničiti?

Enakovredno se bomo morali organizirati na vseh samoupravnih nivojih, to je v delovni orga-

Predsednik republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije prof. Slavko Bohanec

nizaciji, občini in republiki. Mimno te zahteve ne moremo, saj npr. družbenega dogovora v šolstvu ne more uresničiti samo republiški odbor ali samo sindikalna podružnica, ker se o šolstvu odloča v samoupravnih organih šol, v temeljnih izobraževalnih skupnostih in republiški izobraževalni skupnosti. Nujna je torej delitev funkcij. Naš program skuša to upoštevati. Glavne naloge sindikata specifično posebej za podružnice in posebej za občinske odbore ter republiški odbor. Za takšno enakovredno obravnavo na vseh nivojih pa smo organizacijsko šibki. Republiški odbor se je že odločil za vrsto ukrepov, ki bodo, upam, sedanje stanje izboljšali. Predvsem pa bo vse odvisno od pripravljenosti članstva, da se dejavno vključi v ta prizadevanja. Ker verujem v to, sem prepričan, da bomo kos nalogam.

Često slišimo mnenje, češ da sindikat v delovni organizaciji ni več potreben; kakšno je vaše mnenje o tem?

To mnenje je močno razširjeno prav v družbenih službah. Pravijo, da sindikat ni več potreben zato, ker so njegove naloge prevzeli samoupravni organi. V manjših delovnih organizacijah pa sindikat ne more dobiti svoje prave vloge, ker se o istih stvarih isti ljudje za isto mizo ne morejo pogovarjati enkrat kot samoupravljalci, drugič kot člani sindikata. Mislim, da so taka mnenja idealizacija družbenih procesov, včasih pa tudi zagovor nedelavnosti. Samouprave pa najbrž še ne kaže idealizirati. Dokler bo taka, kakršna je, sindikat ne bo brez dela. Toda čimbolje bo delal, tem hitreje bo samoupravo tudi razvijal, s tem pa ukinjal tudi samega sebe. Res je, da je človek v svojem bistvu nedeljiva osebnost. Vprašljivo pa je, ali je že uspel odpraviti vzroke v sebi in izven sebe, da bi mu bila taka polnost omogočena. Bistveno vprašanje pa je torej, ali je dovolj močan, dovolj sposoben spremljati odnose in razvijati samoupravo. Okvir delovne organizacije je lahko zanj začaran krog, če se ne posluži impulzov od zunaj. Zakaj brez le-teh obravnava iste stvari s istimi ljudmi ob isti mizi ni le sindikalen, ampak prav tako tudi samoupraven dolžnik. Sindikat je v manjših delovnih organizacijah edina organizirana sila, ki take impulze in pomoč lahko nudi. Sicer pa moram ugotoviti, da so nosilci takih mnenj resda posamezniki, saj smo s mnenjsko raziskavo ugotovili, da kar 90 % članstva meni, da je sindikat potreben v delovnih organizacijah. Ni dvoma, da se prav v njih vse bolj dogajajo pomembne stvari, za katere je življenjsko zainteresirano naše članstvo. Mislim, da prav zaradi tega moramo zavreti tendenco, da se več delovnih organizacij združuje v velike sindikalne podružnice oziroma se zavzeta, da tam, kjer taka praksa že obstaja, vrnemo sindikat v delovno organizacijo.

SODOBNE DUNAJSKE RAZGLEDNICE

Razstava »Dunaj — mesto dela, mesto umetnosti« v ljubljanskem narodnem muzeju

Potem ko so si potujočo razstavo o današnjem Dunaju ogledali prebivalci številnih evropskih mest, se je na povabilo mesta Ljubljana zaustavila tudi v naši republiki. V mestu, ki so ga že v preteklosti vezali z Dunajem tesni stiki. Že bežen pogled v našo kulturno zgodovino opozarja, da je bil Dunaj študentovsko mesto naših najvidnejših ambasadov znanosti in kulture. Vtisi podobe tega mesta so živeli v Fabianiju, Plečniku, Jagru, Kopitarju, Miklošiču, Stefanu, Vegi, Izidorju Cankarju, Gostiču, Dermotu idr. Prenašali so njegovo kulturo k nam, obenem pa mu s svojo ustvarjalnostjo pridali svojevrsten pečat.

Dunaj, ki so nam ga v šoli predstavljali navadno zgolj kot mesto glasbe in lepih umetnosti sploh, prikazujejo panoji, razstavljeni v dvoranah ljubljanskega Narodnega muzeja (razstava bo odprta do 19. novembra) v živopisni sliki današnjih dni.

Razstava je razdeljena na več razdelkov. Najprej je prikazan zgodovinski razvoj mesta, potem pa so po posameznih oddelkih ponazorjena v slikah in modelih posamezna področja življenja, kot npr. razvoj medicine in tehnike, upodablajoče umetnosti, književnost in gledališča idr. Tisto, kar v prvi vrsti pritegne obiskovalčovo pozornost, je socialna skrb za prebivalstvo tega mesta. To so moderni stanovanjski bloki (za petino teh — 158.670 stanovanj je dala denar dunajska mestna občina), šole, varstvene ustanove za šolarje, moderni zavodi za telesno in duševno prizadeto mladino,

prvi avstrijski park za slepe, v katerem najdemo sprostitev v enaki meri mlajši in starejši prebivalci mesta, domovi za stare in onemogle. Pa skrb za rekreacijo, zdravstveno preventivno otrok: mestna sekcija za oddih pošlje vsako leto 3000 otrok na 30-dnevno letovanje.

Poseben oddelek razstave je odmerjen dunajskemu šolstvu, ki »slovi daleč prek meja Avstrije«. Podatki pravijo, da so absolventi avstrijskih osnovnih šol odprta vrata v številne strokovne učne zavode, poklicne in splošnoizobraževalne šole, in posebej dekletom — v učne ustanove za posebne »ženske« poklice. Med temi zavodi je znana zlasti dunajska mestna modna šola, ki je svoje izdelke predstavila tudi na tej razstavi. Mesto Dunaj je dalo pred nedavnim tudi brezplačno zemljišče, na katerem bodo postavili trgovsko akademijo, denar za gradnjo pa bodo dobili iz posebnega fonda dunajskih trgovin. Poskrbljeno je tudi za strokovno izpopolnjevanje učiteljev: ti se izpopolnjujejo na mestnem pedagoškem inštitutu, za glasbeni naraščaj pa skrbi vrsta šol od konservatorijev do posebnih pevskih šol.

To in še marsikaj lahko razberemo iz razstavnih panojev in spoznavamo iz diapozitivov, komentiranih s predavanji. Svojevrsten vodič po mestu Dunaju pa je maketa mesta, opremljena z lučkami. Le-te zasvetijo ob pritisku na gumb, razsvetlene v krogu pod barvnimi slikami vseh pomembnejših ustanov in kulturnih spomenikov.

M. K.

Predlogi in pripombe za enotne osnove meril za financiranje dejavnosti vzgojno izobraževalnih zavodov

Dne 27. 10. 1967 je bila v Ljubljani razširjena seja Skupnosti gimnazij SR Slovenije, kjer so bili navzoči ravnatelji vseh gimnazij iz Slovenije. Ena od točk dnevnega reda je bila tudi razprava o omenjenih tezah, objavljenih v »Prosvetnem delavcu«. Na razširjeni seji UO Skupnosti gimnazij so bili sprejeti naslednji predlogi:

Upravni odbor je ugotovil, da je kvaliteta predlaganih tez v naslednjem:

— da se zagotavlja načelo enotnih osnov za vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela;

— da izhajajo merila iz delovnega programa posameznih zavodov, to je iz vsebine vzgojnega dela, iz stopnje izobrazbe in delovnih izkušenj prosvetnih delavcev;

— da se kljub enotnim kriterijem ne krni samoupravnih pravic pri notranji delitvi osebnega dohodka v posameznih zavodih.

POMANKLJIVOSTI v tezah pa so naslednje:

— Teze izhajajo predvsem iz problematike osnovnih šol in ne upoštevajo obveznih in dodatnih dejavnosti ter zanje potrebnih sredstev za srednje šole. Enako kot osnovno šolo je potrebno z merili ovrednotiti tudi specifično srednjih šol.

— Smatramo za dolžnost, da opomnimo na vse dejavnosti, ki so se že razvile na srednjih šolah in za katere so šole že dobivale sredstva: kabinetni in laboratorijski pouk, sprejemni in zaključni izpiti, mentorstvo za svobodno aktivnosti, delo z mladino, strokovno izpopolnjevanje učitelja. Merila občinskih skladov so že doslej upoštevala povečan obseg dela gimnazij in strokovnih šol in s tem družbeno in vzgojno funkcijo srednje šole. Neupoštevanje dosedanjega povečanega obsega vzgojnega dela in pravilnega vrednotenja tega dela bi pomenilo korak nazaj.

— Teze ne dajejo realnih kriterijev za nagrajevanje kvalitete dela. Če bi se uveljavili formalni šolski uspehi kot kriterij za določanje kvalitete šole, bi lahko prišlo do nerealnega ocenjevanja. Prav tako je modernizacija pouka največkrat odvisna od zunanjih faktorjev, ki dajejo ali pa ne dajejo sredstva za nabavo učil in opreme, ki so potrebna za sodoben pouk. Zato bi bilo potrebno izdelati objektivnejše kriterije za ocenjevanje kvalitete dela posameznih šol; v celoti pa bi morala kvaliteta dela šole imeti večjo vlogo pri kriterijih za delitev sredstev, kot jo določajo predlagana merila.

— Preden se dokončno sprejmejo merila za financiranje, je nujno, da izda sekretariat za kulturo in prosveto vse normative, ki jih zahteva zakon o srednjih šolah, ker bodo določila teh normativov nujno vplivala na delitev sredstev.

— Določanje meril za funkcionalne stroške po povprečnih stroških zadnjih dveh let ni primerno, ker so prav v zadnjih dveh letih ostala sredstva za funkcionalne stroške neizpremenjena, o. c. celo skržena na minimum, čeprav beležimo prav v tem času izredno povečanje stroškov.

— V merilih je treba upoštevati specifičnost posameznih vrst šol oziroma posameznih vzgojnih zavodov, da se na ta način zagotovi vsa potrebna sredstva za njihovo dejavnost.

KONKRETNI PREDLOGI:

1. Uvod, 3. odstavek govori o delovnem programu. Potrebno je definirati, kaj so »drugi programi vzgojno-izobraževalnega dela«.

2. V poglavju A I., 2. odstavek, je potrebno konkretno opredeliti, kaj predstavlja delo v težjih delovnih razmerah.

V istem odstavku dodati za: »... delo v kombiniranih oddelkih osnovnih šol, delo v težjih razmerah« še »delo v srednjih šolah s specializiranimi oddelki, laboratorijskim in kabinetnim poukom in poukom v delavnicih«.

3. Ker še ni predpisa o normativih za število učencev v oddelkih in skupinah za laboratorijski in praktični pouk v srednjih šolah, predlagamo, da se vstavi v A I. točki c)

»v srednjih šolah:

— za oddelke 20–30 učencev

— za skupine do 15 učencev«.

4. Na osnovi 3. odst. 45. čl.

Zakona o srednjem šolstvu bi bilo potrebno priznati 20-urno obveznost za predmete s šolskimi nalogami, programi in vajami v laboratorijskih oz. kabinetnih, kjer ni laboranta ali asistenta. To se v praksi že ves čas izvaja in je bilo pred časom tudi predpisano.

5. Za priznanje delovnega mesta knjižničarja naj se uveljavijo dosedanje kriteriji 6000 knjižnega fonda, ker ni mogoče evidentirati vseh prebranih knjig (dijaki si knjigo izposodi, berejo jo pa trije, pet ali več). Delo knjižničarja pa ni le izposojanje knjig, pač pa je njegovo delo tudi mentorstvo in svetovanje za izposojanje knjig, za seminarske naloge itd. Poleg tega pa je 6000 knjig že strokovno priznan normativ za samostojnega knjižničarja.

6. Ugotavljamo, da so razponi med srednjo, višjo in visoko izobrazbo ter razponi med začetniško dobo in 25-letno prakso preobčutno pod vplivom uravnilovke. Posebno pri vzgojnem delu so izkušnje in usposobljenost, ki se pridobi s prakso, izrednega pomena in jo povsod po svetu tudi primerno stimulirajo. Samo v ilustracijo navajamo, da je predvojni razpon na izkušnje predstavljaj 1:3,5.

Iz predlagane tabele je razvidno, da je uravnilovska tendenca uperjena predvsem proti visoki izobrazbi, saj se npr. učitelju s srednjo izobrazbo zviša dohodek po opravljenem strokovnem izpitu z osnove 100 na 110, kar predstavlja 10% povšanje. Pri višji izobrazbi znaša povšanje 8,7% in pri visoki le 7,7%. Po 25-letnih delovnih izkušnjah se

pri srednji izobrazbi zviša dohodek za 30%, pri višji za 26%, pri visoki pa le za 23,8%. Takšna uravnilovska tendenca je v nasprotju z načelom nagrajevanja po delu, katere bistveni element je prav pri vzgoji kvaliteta na osnovi znanja in izkušenj.

Zato predlagamo, naj bi se uveljavil razpon med srednjo in visoko izobrazbo v višini 40% (višja je na sredini t. j. 20%), med začetno dobo in 25-letnimi izkušnjami pa v višini 60%.

Razpon 1:1,4 je stimulativen za pridobivanje izobrazbe, razpon 1:1,6 pa je primerno nagrajevanje pridobljenih izkušenj in sposobnosti pri delu. Ti razponi naj bodo (procentno) enaki za vse tri kategorije izobrazbe.

7. Predlagamo, da se za specifične dejavnosti srednjih šol, kot so sprejemni in zaključni izpiti, mentorstvo za svobodno aktivnosti, delo z mladinsko organizacijo, strokovno izpopolnjevanje učiteljev, proizvodna praksa itd. vnese določilo kot predzadnji odstavek A I. 2) naslednje:

»Izobraževalna skupnost priznava srednjim šolam za dodatni obseg dela po programu posebna sredstva po svojih merilih.«

8. Pri določanju učne obvez-

nosti za ravnatelja je potrebno upoštevati eno- in dvo-izmenični pouk. Prav tako je potrebno upoštevati, da se v šolah z manj oddelki ne priznava administrativnega delavca, in bi morala zato zahtevnejše administrativne, finančne in upravne posle izpolnjevati direktor sam. Šole z manj oddelki so v manjših krajih, kjer je direktor še širše družbeno angažiran. Ravnatelj se v današnjih pogojih mora ukvarjati razen z učno-vzgojnimi problemi še z materialno-financijskimi, administrativnimi, upravnimi, investicijskimi in drugimi problemi. Zato predlagamo nižjo učno obveznost za ravnatelje srednjih šol:

»Za ravnatelje gimnazij in srednjih šol se prizna znižanje učne obveznosti:

— za 14 ur tedensko pri 1–4 oddelkih

— za 16 ur tedensko pri 5–7 oddelkih

— oproščen pri 8 in več oddelkih«.

Pri določanju učne obveznosti za pomočnika ravnatelja predlagamo upoštevanje ene oz. dveh izmen in naslednje zmanjšanje učne obveznosti:

— za 8 ur tedensko pri 12–15 oddelkih

Rešitev vidimo le v enotnem financiranju šolstva

Te dni smo prejeli povabila iz raznih strani, da naj do konca oktobra poslijemo naše pripombe k Tezam. Mnenja smo, da je ta rok prekratek, da bi lahko kolektivni dali konstruktivnejše pripombe, saj je potreben čas za temeljito poglobitev v vsebino in nakazana merila Tez. Vsaka bežna ali površna ocena ne bo prikazala dejanskega razpoloženja in pravega mnenja kolektivov izobraževalnih zavodov.

V tako kratkem roku, ki smo ga imeli na razpolago, ni bilo dovolj časa za temeljit razgovor, pogovor, razpravo s člani kolektiva. Potrebna bi bila tudi razprava med člani raznih kolektivov, da bi se tako izkristalizirala objektivna slika mnenja o Tezah. Toda kljub temu, je večina učiteljev mnenja, da nakazana merila v Tezah ne bi v bližnji perspektivi rešila kritičnega stanja v financiranju šolstva po manj razvitih občinah, ker so mnenja, da bi bila ta merila primerna šele takrat, ko bodo vse slovenske občine gospodarsko enako močne in bodo lahko enotno dajale enako maso sredstev za šole z enakimi delovnimi pogoji in učnimi uspehi. Šele takrat bo za celotno slovensko področje lahko uresničena trditev, navedena v Tezah, da »predlagane enotne osnove meril za osebne dohodke učiteljev in vzgojiteljev temeljijo na enakem družbenem vrednotenju vzgojno izobraževalnega dela v vseh vzgojno izobraževalnih zavodih...« Dokler bo ena občina plačevala enako sobno učitelja s 600 N-din, druga pa z 900 N-din in več, ne moremo govoriti o enakem druž-

benem vrednotenju vzgojno izobraževalnega dela. Učitelji so mnenja, da bi tako formulirana sprejeta merila samo uzakonila obstoječo diferenciacijo v financiranju šol na Slovenskem in še bolj poglobila nasprotja med gospodarsko razvitimi in gospodarsko nerazvitimi področji. Ta nasprotja bi škodovala učno vzgojnemu procesu, ugledu in razvoju šolstva in pedagoške znanosti na Slovenskem, razvrednotila načelo enotnosti osnovnih šol, ki smo ga deklarirali s šolsko reformo, prizadela bi uresničitev idejnega in vzgojnega smotra naše socialistične družbe. Prav tako bi bilo krivično, nehumano in nesocialistično, onemogočiti velikemu delu slovenskih otrok vse možnosti, da bi si svoje znanje in vzgojo pridobili ob enakih pogojih, zaradi miljejskih, socialnih in ekonomskih razlik, ki bi se vse bolj večale z napredovanjem in razvojem gospodarske moči ene občine in stagniranjem druge občine.

Stimulacija za kvaliteto delo je dobra stvar v ekonomsko pogojenih razmerah. Bojimo se, da bo materialna stimulacija zavodov, po merilih v Tezah, šablonska. Bojimo se, da bodo stimulirani le tisti zavodi, ki so do sedaj z obilno družbeno pomočjo omogočili nemoten in kvaliteten vzgojno izobraževalni proces, ostali zavodi pa, ki opravljajo svoje poslanstvo z enako vneto in prizadevanostjo, ki pa zaradi niza negativnih faktorjev, ki vplivajo na rezultate dela, ne bodo mogli pokazati najboljših vzgojno izobraževalnih uspehov, bodo ostali še naprej zapostavljeni.

Teze nikjer ne omenjajo predstojnika oddelka, čeprav ga zakon o srednjem šolstvu predvideva. Potrebno je tudi določiti, katera šola ima pomočnika ravnatelja in predstojnika oddelka. Predlog skupnosti tehniških šol je, da ima pomočnika ravnatelja šola z najmanj 12 oddelki pri dvoizmenem pouku in šola z najmanj 16 oddelki pri enoizmenem pouku. Predstojnika oddelka pa ima šola, ki ima več strok ali smeri z najmanj štirimi oddelki.

Predlog skupnosti tehniških šol za vrednotenje dela vodilnih pedagoških delavcev:

izobrazba	začetnik	izp. do nad
srednja	100	115 130
višja	125	140 155
visoka	160	180 200

Zadnji stolpec, predlagan v tezah »nad 25 let«, naj odpade. Na podlagi mednarodnih raziskav in zapisov je ugotovljeno, da doseže učitelj (profesor, inženir) pri 15 letih prakse največjo delovno sposobnost. Primerno bi bilo tudi, da bi bila izražena vsa vrednotenja s točkami in ne z odstotki. S tem bi dosegli boljše preglednost in manjšo možnost napake, kot se je na primer vrnila v tekst omenjenih tez.

ravnatelj	po tabeli + 55 točk + 1 točko na oddelk
pomočnik ravnatelja	po tabeli + 35 točk + 1 točko na oddelk
predstojnik oddelka	po tabeli + 20 točk + 1 točko na oddelk
vodja delavnice	po tabeli + 20 točk + 1 točko na oddelk

Predstojnik oddelka ima za vsake dva oddelka znižano učno obveznost za eno uro. Vodja delavnice pa nima učne obveznosti.

Skupnost tehniških šol meni, da teze v 1. odstavku poglavja o osnovah meril za sredstva za osebne dohodke delavcev v administraciji in računovodstvu niso v skladu s predpisi SDK.

Pri vrednotenju dela učitelja (inženirja, tehnika) na tehniških šolah bi morale teze upoštevati dejstvo, da zahteva delo na tehniški šoli večje prizadevanje v strokovnem izpopolnjevanju v primerjavi z učiteljem na osnovni šoli. Učitelj na tehniški šoli mora poleg upoštevavanja pedagoških načel neprestano dopolnjevati

učno snov z novimi dosežki tehnike. Pri svojem delu se pa nasploh le na svojo sposobnost in prizadevanje, saj ne dobi pri svojem delu praktično nobene pomoči od institucij, ki so zadolžene za pravičen in nemoten potek učno-vzgojnega procesa v učnih zavodih.

Pri izračunu povprečne vrednosti pedagoške ure bi se morala upoštevati sistematizirana delovna mesta na šoli, ne pa samo delovna mesta tistih učiteljev, ki so na šoli polno zaposleni.

Funkcionalnih stroškov ne moremo ugotavljati na osnovi izdatkov zadnjih dveh let, ker so šole, glede na težko finančno stanje, zelo malo trošile.

— za 12 ur tedensko pri 16–20 oddelkih

— za 16 ur tedensko pri 21–25 oddelkih

— oproščen v šolah z nad 25 oddelki

To znižanje velja za pouk v eni izmeni. Kjer pa je pouk v dveh izmenah, naj velja za pomočnika ravnatelja naslednje znižanje:

— za 8 ur tedensko pri 10–12 oddelkih

— za 12 ur tedensko pri 13–16 oddelkih

— za 16 ur tedensko pri 17–22 oddelkih

— oproščen v šolah z nad 22 oddelki

9. Računovodstvo in administrativno delo je na mali šoli po vsebini enako kot na večji šoli, razlikuje se le po obsegu dela. Nujno je poenostaviti predvsem knjigovodsko poslovanje na šolah. Vendar pa bi ostalo še vedno toliko finančnega in administrativnega dela, da bi bilo potrebno priznavati administrativno moč tudi manjšim šolam. Predlagamo, da se šolam z 1–4 oddelki prizna honorarna moč v višini stroškov polovice tajnika šole, šolam s 5–12 oddelki ena administrativno-financijska moč, za vsak oddelk

več pa 1/12 delavca na vsak oddelk.

10. Predlagana podlaga za obračun sredstev za OD učiteljev ne more dati realnega izračuna povprečne vrednosti pedagoške ure, ker ne upošteva, da na šoli ni mogoče vseh profesorjev obremeniti točno z 22 urami, ampak lahko nastane diferenca pri enem predmetu tudi do 8 ur. Šole ne morejo nastavljati profesorja na 1/3 obveznosti. Prav tako pa za nekatere predmete (npr. ma-fi) ni dovolj kadra in je potrebno šolski program izpolnjevati z dopolnilnimi urami. Torej bodo šole vedno imele določeno število upravičenih nadur, ki niso v nasprotju z zakonom o srednjih šolah. Zato naj bi bila osnova za določanje sredstev za OD učiteljev število pedagoških ur po predmetniku šole, ločeno za srednjo, višjo in visoko izobrazbo po dejanski izobrazbeni strukturi.

Vsi omenjeni predlogi so rezultat predhodnih razprav na gimnazijah ter obširne in temeljite razprave na razširjeni seji Upravnega odbora skupnosti gimnazij Slovenije.

V Ljubljani, 8. 11. 1967.
Skupnost gimnazij SR Slovenije

Tehniške šole so v primerjavi z osnovnimi šolami in gimnazijami premalo obdelane

Na svoji seji dne 26. oktobra 1967 je predsedstvo skupnosti tehniških šol v Sloveniji na široko razpravljalo o tezah za enotne osnove meril za financiranje dejavnosti vzgojno-izobraževalnih zavodov, ki so bile objavljene v 16. številki »Prosvetnega delavca«. Na seji so bila sprejeta stališča in pripombe na omenjene teze. Na splošno se je izkristaliziralo mnenje, da so tehniške šole v primerjavi z osnovnimi šolami in gimnazijami premalo obdelane, čeprav imajo tehniške šole na današnji in prihodnji razvoj gospodarstva in drugih služb precejšen pomen ter vključujejo veliko število učencev v učno-vzgojni proces.

V tretjem odstavku omenjenih tez določa vsebino dela šole delovni program, ki temelji na predmetnikih in učnih načrtih ter drugih programih vzgojno-izobraževalnega dela. Nobena tehniška šola v Sloveniji nima predmetnika in učnega načrta, ki bi ga potrdil merodajni forum. Predmetnike in učne načrte so izdelale v glavnem posamezne šole glede na svoje potrebe, ali pa so prevzele predmetnik, ki ga je predlagala skupnost tehniških šol Slovenije ali pa kakšna druga skupnost. Vsi predmetniki so izdelani v glavnem na 38 ali več učnih ur na teden. Ker novih, enotnih predmetnikov in učnih načrtov za posamezne stroke verjetno še nekaj časa ne bo (po zakonu o srednjem šolstvu pripravi pedagoški svet Slovenije osnove predmetnikov in učnih načrtov na podlagi izdelanih profi-

lov), predlaga skupnost tehniških šol, da se pri vrednotenju vsebine dela tehniških šol vzamejo za osnovo obstoječi predmetniki in učni načrti, dokler ne bodo izdelani novi.

Pri dodeljevanju denarnih sredstev tehniškim šolam je treba določiti število učencev v učilnicah, laboratorijih itd. Skupnost tehniških šol predlaga, da je v učilnici pri teoretičnem pouku največ 25 učencev, v laboratoriju naj bodo skupine s povprečno 6 učenci (odvisno od stroke in zahtevnosti meritev), pri delavničnem pouku skupine od 5 do 15 učencev (odvisno od stroke in zahtevnosti dela) in pri konstrukcijskem risanju skupine s povprečno 10 učenci.

Vsem strokovnim predavateljem na tehniških šolah, to je inženirjem in tehnikom, se mora šteti delovna doba v proizvodnji ali na splošno neke izven šole v »ustrezno strokovno prakso«. Pri tem ne gre pozabiti dejstva, da se zahteva za učitelja na tehniških šolah in delavnicah določena delovna praksa v proizvodnji ali drugi veji gospodarstva. Delavcem, ki se zaposlijo po večletni delovni praksi v gospodarstvu na šoli, je treba primerno vrednotiti njihovo delo na šoli, čeprav še nimajo strokovnega izpita. Po zakonu o srednjem šolstvu mora namreč opraviti vsak učitelj najkasneje po petih letih dela na šoli strokovni izpit.

Skupnost tehniških šol predlaga naslednjo točkovno tabelo:

izobrazba	začetnik	izp. do nad
srednja	100	115 130
višja	125	140 155
visoka	160	180 200

Zadnji stolpec, predlagan v tezah »nad 25 let«, naj odpade. Na podlagi mednarodnih raziskav in zapisov je ugotovljeno, da doseže učitelj (profesor, inženir) pri 15 letih prakse največjo delovno sposobnost. Primerno bi bilo tudi, da bi bila izražena vsa vrednotenja s točkami in ne z odstotki. S tem bi dosegli boljše preglednost in manjšo možnost napake, kot se je na primer vrnila v tekst omenjenih tez.

ravnatelj	po tabeli + 55 točk + 1 točko na oddelk
pomočnik ravnatelja	po tabeli + 35 točk + 1 točko na oddelk
predstojnik oddelka	po tabeli + 20 točk + 1 točko na oddelk
vodja delavnice	po tabeli + 20 točk + 1 točko na oddelk

Predstojnik oddelka ima za vsake dva oddelka znižano učno obveznost za eno uro. Vodja delavnice pa nima učne obveznosti.

Skupnost tehniških šol meni, da teze v 1. odstavku poglavja o osnovah meril za sredstva za osebne dohodke delavcev v administraciji in računovodstvu niso v skladu s predpisi SDK.

Pri vrednotenju dela učitelja (inženirja, tehnika) na tehniških šolah bi morale teze upoštevati dejstvo, da zahteva delo na tehniški šoli večje prizadevanje v strokovnem izpopolnjevanju v primerjavi z učiteljem na osnovni šoli. Učitelj na tehniški šoli mora poleg upoštevavanja pedagoških načel neprestano dopolnjevati

ni, pozabljeni in zaradi ozkosti meril onemogočeni, da bi lahko uspešno skrbeli za modernizacijo pouka. Ostali bodo zaprti v začaranem krogu, iz katerega ne vidimo izhoda. Tak sistem bi bil krivičen do tistih učiteljev, ki učijo v težkih materialnih pogojih za piclo nagrado, ki s pravo asketko in samoodpovedjo poskušajo storiti vse, da bi otroci v teh krajih dobili več in boljše znanje in vzgojo. Vprašamo se, kaj družba tem ljudem nudi aдекватno za njihov trud? Ali so teze, merila, pravilniki, deklarativne pravice, dovolji? Mnenja smo, da je posebna stimulacija utemeljena le takrat, kadar nek zavod v enakih pogojih dosega boljše rezultate od drugega.

Pedagoško in didaktično ne-utemeljena so merila, ki regulirajo obvezo vodilnega osebja zavoda. Pomenijo korak nazaj v pedagoški stvarnosti. Ravnatelj šole, vodja in usmerjevalec celotnega dela na šoli, naj ne bo obremenjen še z učno obveznostjo tudi v zavodih, ki ne dosegajo določenega relativnega števila oddelkov. V nasprotnem ne bi mogli opravljati vseh nalog dovolj temeljito in dosledno.

V velikem nasprotju sta si že odstavka b) in c) v poglavju Osnove meril za sredstva za osebne dohodke vodilnih pedagoških delavcev. Ravnatelj osnovne šole se pri 5 do 8 oddelkih prizna znižanje obveze za 8 ur tedensko (znaša obveza: 22 do 8 ur je 14 ur), vodji podružnične osnovne šole pa se prizna pri znižanju učne obveznosti najmanj po 1 uro na oddelk. Če ima taka šola 3 oddelkov, znaša obveza vodje šole prav tako 14 učnih ur. Če pa samoupravni organ šole prizna vodji znižanje učne obveze celo za 2 uri na oddelk, znaša samo 6 ur (22 do 16 ur je 6 ur).

Mnenja smo, da ni prav, da Teze ravnateljem osnovnih šol deklarativno predpisujejo obveznost na relativno število oddelkov in ne na dejanski obseg dela, vodjem podružničnih šol pa se dopuščajo širše možnosti pri oblikovanju obveze. Prav tako smo mnenja, da število oddelkov ni edini pokazatelj obsega dela vodilnega delavca učno vzgojnega zavoda in naj zato, zaradi pomanjkanja realnejših meril, ostanejo v veljavi dosedanja, ki pravičneje regulirajo obvezo vodilnih ljudi v zavodu.

Preveč bi bilo, če bi v teh pripombah nanašali vsa opažanja in mnenja o kriterijih in merilih v Tezah. Omejili smo se le na nekatera. Radi bi še nakazali samo nekaj naših zaključkov, ki smo

jih izpeljali iz razpravljanja o Tezah:

1) rešitev iz kritičnega položaja šolstva v naši republiki vidimo samo v enotnem financiranju šolstva, zato se zavzemamo za eno izobraževalno skupnost za celotno slovensko področje;

2) vrednotenje delovnih izkušenj in izobrazbe naj bo enotno za vso Slovenijo, to pa pomeni, da naj bo minimalna denarna vrednost točke (v Tezah indeks 100 za začetnika) enaka za celotno Slovenijo;

3) zaradi pomanjkanja realnejših meril naj se obveza vodilnih delavcev zavodov regulira po starem;

4) z zakonskimi določili redno dodeljevati tistim zavodom, ki delajo v težkih pogojih, toliko sredstev, da bodo v najkrajšem času odpravili vse negativne faktorje, ki vplivajo na učno vzgojne rezultate dela, da se bodo lahko enakopravno potegovali za posebno družbeno stimulacijo z že pogojenimi zavodi;

5) sredstva za investicijsko vzdrževanje zgradb naj bodo stalna;

6) izdelajo naj se realni normativi za merjenje dela tehničnega osebja zavodov;

7) v sprejetju predlaganih meril za financiranje dejavnosti izobraževalnih zavodov ne vidimo garancije, da se bodo obstoječe razlike v financiranju izobraževalnih zavodov po občinah odpravile.

Benjamin Belšak,
Osnovna šola Zavrč

OSNOVNA ŠOLA XIV. DIVIZIJE DOBRNA razpisuje mesto

— UČITELJA ZA MATEMATIKO IN FIZIKO
Pogoj: profesor ali predmetni učitelj

Delovno mesto razpisujemo za določen ali nedoločen čas. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

OSNOVNA ŠOLA PIVKA razpisuje delovno mesto

— UČITELJA za razredni pouk za določen čas
Nastop takoj.

Razpisna komisija pri

OSNOVNI ŠOLI LESCE

ponovno razpisuje prosto delovno mesto

DIREKTORJA

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še enega od naslednjih:

- profesor, ki ima 6 let pedagoške prakse
- predmetni učitelj, ki ima 8 let pedagoške prakse
- učitelj, ki ima 10 let pedagoške prakse

Poleg vloge morajo kandidati predložiti dokazilo o strokovni izobrazbi, potrdilo o dosedanjih zaposlitvah s kratkim življenjepisom in potrdilo o nekaznovanju.

Stanovanje bo prosto s 1. avgustom 1968.

Vloge sprejemamo do vključno 30. novembra 1967.

O DELU TEMELJNE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI NOVA GORICA

Cilj: organizirati se in doseči pravo vrednotenje dela

Dne 5. junija letos je bila v Novi Gorici ustanovljena Temeljna izobraževalna skupnost, ki je z ustanovitvijo prevzela družbeno skrb in odgovornost za šolstvo na terenu novogoriške občine. Vodstvo te skupnosti tvori 31 članov, in sicer: 8 predstavnikov občanov, 11 predstavnikov vzgojno izobraževalnih zavodov, 2 predstavnika družbeno političnih organizacij, 6 predstavnikov delovnih organizacij in 4 predstavniki Skupščine občine Nova Gorica.

V letošnjem šolskem letu obiskuje v novogoriški občini 9140 dijakov in učencev razne vzgojno izobraževalne zavode. Na ta način pride na posameznega člana TiS v tej občini po 305 dijakov oziroma učencev.

Ze 24. avgusta so se člani TiS ponovno sestali ter sprijeli obširni in zahteven program dela. Naloge, ki jih je bilo treba do sedaj urejati in rešiti, moremo razporediti v tri skupine, in to: naloge, ki jih je bilo potrebno urediti do začetka letošnjega šolskega leta; naloge, ki jih je bilo treba in mogoče rešiti v začetku šolskega leta, in naloge, ki jih je treba urediti do konca tekočega šolskega leta. Tako so se pripravili in sprejeli poslovniki o delu skupščine in izvršnega odbora TiS; proučili finančiranje izobraževalnih zavodov, ki se financirajo iz lastne dejavnosti; proučili problematiko štipendiranja kadrov v občini; poskrbeli za kolikor toliko redni dotok sredstev od strani delovnih organizacij za financiranje strokovnega šolstva. Pripravljajo ustrezna merila za financiranje vzgojne in izobraževalne dejavnosti. Pripravljajo poročilo o poslovanju TiS in o vzgojno izobraževalni problematiki v občini.

Na konkretne odgovore in praktične rešitve pa čakajo še naslednja važnejša vprašanja, ki jih bo v glavnem potrebno še letos urediti: izdelava programa dela TiS za 1968. leto, finančni načrt TiS za prihodnje leto ter združevanje sredstev skladov skupne porabe vzgojno izobraževalnih zavodov namenjenih za stanovanjsko izgradnjo. Posebno vprašanje pa se pred TiS zastavlja s pripravo in sprejetjem zakona o varstvu in vzgoji predšolskih otrok, kar bo TiS znatno zaposlilo že letos, še posebno pa prihodnje leto.

Z ustanavljanjem in začetkom delovanja Temeljnih izobraževalnih skupnosti prehajamo torej tudi v prosveti iz administrativno proračunskih odnosov v podružnično ter dejavnosti. Samoupravni organi skladov občin in republike se s samoupravnim organom, ki je v tem primeru naša TiS, dogovarjajo o delovnih

nalogah in o medsebojnih obveznostih. To dogovarjanje in sklepanje pogodb bi naj bilo demokratično in enakopravno, izhajajoč predvsem iz objektivnih materialnih možnosti. Ti pogodbeni odnosi bi naj bili taki, da bodo zagotavljali normalno delo in zadostili potrebam vsega tistega, kar pojmujemo pod pojmom šolstvo, prosveta in za kar prevzema družbeno skrb ter odgovornost novo ustanovljena TiS.

V kakšnem smislu in v kolikšnem obsegu je danes mogoče razpravljati o tem, ali TiS kot samoupravna oblika in podružljanje šolstva ter prosvete zaostaja, kako zaostaja oziroma ali sploh zaostaja? Prav gotovo so nekatera od vprašanj, ki jih je TiS Nova Gorica že rešila ali vsaj reševala, pomanjkljivo rešena. Toda to ne bi smel biti očitak, ampak le ugotovitev. Saj zaradi časovne omejenosti in številnih zahtevnih zadev, ki čakajo rešitev, ni realno pričakovati, da najbolj ustrezno urejeno in rebo vsako vprašanje kar takoj šeno.

Ce iščemo vzroke — in koristno jih je iskati pa tudi najti, kaj ovira vodstva TiS (ne samo novogoriške) v njihovem delu — bomo verjetno kaj kmalu zadeli na materialno plat te zadeve.

V DELU 2. novembra je bil objavljen članek s podnaslovom »Primorski način sofinanciranja bolj po zakonu kot ljubljanski.« V bistvu nimam nič proti vsebini omenjenega članka. Vendar menim, da le ni treba delati tako optimističnih razločkov, ker za to enostavno ni razlogov, ni potrebe. Menda bi tudi res, da je to sofinanciranje nekoliko bolj do sledno izvajano v severnem kot na južnem delu Primorske. Na ta način bi bilo stanje še najmanj kritično prav v Novi Gorici. Denimo, da je res tako. To pa še ni in ne more biti razlog za zadovoljstvo. Težave so, z malenkostnimi razlikami, povsod v naši republiki približno enake in iste. Materialna stiska gre tako daleč, da se čuti pri nabavi kredite in pri odlaganju skrajnega datuma,

ko bo treba začeti z izdatki za kurjavo.

Koliko je po krivdi prosvetnih delavcev delo učitelja, vzgojitelja družbeno nepravilno (kri tično) vrednoteno? To je vprašanje, ki terja odgovor in rešitev. Kolikšen delež pri tem leži na odgovornosti družbene političnih delavcev in kolikšen pri gospodarstvenikih?

Ni več samo novogoriški primer, ko danes upokojena snažilka ali vratar konjunkturnega podjetja odhataja v pokoj z bolj ko pokojninsko osnovo kot učitelj. Kdo je pristal na to in tako uravntimerko na tem nivoju?!

Ravnatelj osnovnih šol se večji del svojega delovnega časa ubadajo s problemi delitve pičlih denarnih sredstev na osebe dohodke in druge sklade, ki so, če so, skrajno pičli. Tako ni časa, da bi bili pedagoški vodje v zavodu, ampak morajo biti največkrat socialni delavci in gasilci sporov med učnim osebjem, ker je bila nekemu ena učna urica preveč ali premalo upoštevana in obračunana. Tu se odpira tudi vrsta etičnih vprašanj, ki v skupnem imenovalcu zahtevajo odgovor na naslednjo primerjavo: Ali je slab samoupravljavec tisti ravnatelj, ki ima ob sestavi vsakega plačilnega seznama kopico težav, sporov in zamer, ker »ne zna narediti reda«; ali pa je dober samoupravljavec tisti direktor, ki se lahko pohvali, da ima pri njem celo vratar nad 100.000 S-din mesečnih prejemkov, on sam (direktor) pa nekaj nad polmilijona? Ta mož verjetno res nima posebnih težav pri sestavljanju plačilnih seznamov.

Ne očitajte mi radovednost, če bi želel videti plačilne sezname naših direktorjev, najsi bo v novogoriški občini ali pa v republiki, in sezname plačilnih list tistih prosvetnih delavcev, ki so tem vodilnim tovarišem posredovali znanje in strokovnost.

Ko člani TiS v Novi Gorici razmišljajo o teh stvarih in na tak način, mislim, da prav razmišljajo.

Ciril Zupanc

IZ REPUBLIŠKE SKUPŠČINE

Osnova za smotrni razvoj usposabljanja prizadete mladine

Večletne razprave o problematiki usposabljanja otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju so pokazale, da so uredbe zakona o posebnem šolstvu, sprejete leta 1960, že zdavnaj neustrezne. Po mnenju strokovnjakov bi bil za to področje nujno potreben tak zakon, ki

bi kompleksno urejal usposabljanje prizadete mladine, medsebojne odnose in obveznosti zavodov za usposabljanje, družbenopolitičnih skupnosti idr. Le tak zakon bi mogel biti osnova za smotrni razvoj tega področja v prihodnosti, zagotoviti pa bi tudi postopno uresničevanje nalog v skladu z družbenimi potrebami in materialnimi možnostmi.

Vsem tem zahtevam pa ustreza tudi predlog zakona o usposabljanju prizadetih otrok in mladine, ki vsebuje vrsto novih bistvenih določil. To mnenje so potrdili udeleženci skupne seje stalnega odbora prosvetno kulturnega zbora za proučevanje zakonskih in drugih predlogov ter začasnega odbora socialno zdravstvenega zbora za rehabilitacijo invalidov, ki je bila 7. septembra v republiški skupščini.

Novi zakonski predlog skuša opraviti številne dosedanje pomanjklivosti. V njem so predvidene vse kategorije prizadetih otrok in mladostnikov (v skladu s pravilnikom o kategorizaciji in evidenci), vključno s kategorijo vedenjsko in osebnostno motenih otrok ter otrok s kombiniranimi motnjami, obsega njihovo celotno usposabljanje, v katerega je vključena tudi observacijska, diagnostična in triažna služba ter delovno usposabljanje imbecilov. Pomembna novost je tudi zahteva, da morajo posebne šole zagotoviti celodnevno varstvo za otroke, ki nimajo primerne varstva in vzgoje v družini, pa tudi ta da je treba sprejeti v posebne vzgojno varstvene zavode za predšolske otroke tiste otroke, ki so dopolnili tri leta, izjemoma pa tudi mlajše.

V predlogu zakona je podrobneje opredeljena obveznost ustanoviteljev, zlasti občinskih skupščin, ki morajo, poskrbeti za to, da se vsi šoloobvezni otroci vključijo v ustrezeni zavod za usposabljanje.

Predlog ureja tudi postopek določanja predmetnikov in učnih načrtov, posebej določena pa je obveznost republiške skupščine ki naj sprejema program razvoja mreže zavodov za usposabljanje, republiški IS pa naj bi opravljal ustanoviteljske dolžnosti do tistih obstoječih zavodov, ki sprejemajo prizadete otroke in mladostnike z območja vse Slovenije. S tem zakonskim predlogom je zagotovljena tudi odličnejša vloga širše družbene skupnosti in njenih predstavnikov pri upravljanju zavodov za usposabljanje.

V skupščinski razpravi so menili, da je treba še temeljiteje proučiti zlasti način financiranja teh zavodov, podrobneje pa so obravnavali 27. člen zakonskega predloga, natančneje — njegov drugi odstavek: — Ce zavod za usposabljanje v določenem roku ne odpravi pomanjklivosti, lahko republiški sekretar za prosveto in kulturo v soglasju z republiškim sekretarjem za zdravstvo in socialno varstvo odloči, da zavod za usposabljanje preneha delo, dokler niso odpravljene pomanjklivosti. —

Ob tem nastane vprašanje, kaj bi bilo potrebno — uvesti prisilno upravo, ali prekriti delo zavoda in s premeščanjem gojencev drugam poslabšati delo v drugih zavodih. Predlagatelj zakonskega predloga se je pri

POUK NAGLUSNIH OTROK JE S SODOBNIMI PRIPOMOČKI MOČNO OLAJŠAN (SLIKA Z MEDNARODNE SOLSKE RAZSTAVE V DORTMUNDU)

POGLEDI MLADIH NA MERILA ZA FINANCIRANJE DEJAVNOSTI ŠOL

Učenci srednjih šol ob usmeritvi svoje organizacije — Zveze mladine že nekaj let kritično presojo dogajanja in spremembe na področju šolstva pri nas. Na njihovih hrbtih se namreč končno lomijo vsi nerešeni problemi in pomanjkljivosti. Zato s toliko večjim zanimanjem sprejemajo tudi teze o merilih financiranja dejavnosti vzgojno izobraževalnih zavodov.

Mladinska organizacija se je že doslej zavzemala za tak izobraževalni sistem, ki upošteva osnovno šolo kot bazo. Težnja za ustvaritev prav tega načela, ki je jasno vidna iz tez, smatramo v osnovi za pozitivno. Vendar pa menimo, da bi morale tudi srednje šole po uveljavitvi meril imeti za svojo dejavnost vsaj take možnosti, kot so jih imele doslej, oziroma bi se morale te možnosti v skladu z danimi sred-

stvi še povečati. Prav to, da teze ne upoštevajo nekaterih že vpe-ljanih dejavnosti na srednjih šolah, pa nas ne more zadovoljiti.

Na večini naših šol se je razvila dokaj živahna dejavnost v obliki krožkov, dopolnilnega izobraževanja, mladinske organizacije ipd. Do sedaj so šole financirale tako dejavnost po svojem preudarku in najboljših možnostih. Zakon sicer ureja to vprašanje in zagotavlja, da se krožki lahko ustanovijo tam, kjer je vsaj 15 interesentov. V merilih financiranja pa je to izpuščeno. Ker že doslej na marsikateri šoli ni bilo mogoče ustreči vsem željam po ustanovitvi krožkov, nas upravičeno skrbi, če se ne bo stanje po uveljavitvi novih meril še poslabšalo. Škoda bi bila tem večja, ker opazimo, da čisto prav take dejavnosti pomenijo za mladega človeka na šoli njegov življenjski interes, v mnogih primerih pa tudi poznejšo usmeritev in poklic. V merilih tudi niso zajeta sredstva za mladinsko organizacijo. Ob razmeroma skromnih vsotah, katere smo na šolah za delo Zveze mladine trošili do sedaj, smo namreč čisto glisali pripombe, da gre ta denar na račun osebnih dohodkov prosvetnih delavcev. Ne glede na svojo upravičenost so take pripombe dijake čisto begale in jim jemale voljo, da bi organizirali dejavnosti na šoli, saj je to vezano tudi na določena sredstva (izdajanje časopisa, seminarji, predavanja). Menimo, da je nujno potrebno, da se vnese v teze jasno razvidna možnost, da izobraževalna skupnost na podlagi programa priznava sredstva tudi za vse prej navedene aktivnosti.

Mladinska organizacija je v zadnjih letih vedno podpirala pri-

zadevanja za sodobnejši pouk: uporaba kabinetov, laboratorijev, delavnic, sodobnejših učil ipd. Kljub vsemu pomanjkanju sredstev se je stanje na tem področju v zadnjih letih na marsikateri šoli izboljšalo. Dijaki so tak način pouka pozdravljali, saj jim je omogočal večje možnosti za njihovo osebno uveljavitev ter hkrati tvoril most med njihovim sedanjim izobraževanjem v šolskih klopih in poznejšim poklicem. Pri takem pouku so podane tudi največje možnosti za samoupravljanje učencev, saj se v delavnicah in kabinetih formirajo mnogo bolj konkretni medsebojni odnosi kot pa pri verbalnem pouku. V merilih bi bilo zato potrebno precizirati, kaj smatramo pod »drugimi programi vzgojnega dela« ter pri tem upoštevati zahteve sodobnega pouka in specifičnost posameznih srednjih šol.

Mlade ljudi, ki se odločajo za profesorski študij in poklic, je v tezah najbolj razočaralo dejstvo, da se višja in visoka izobrazba v primerjavi s srednjo ne vrednoti dovolj. Zlasti je zanimivo, da se v relativnem znesku po 25 letih pedagoškega dela razlika med tistim s srednjo izobrazbo in tistim z visoko še manjša. Bodisi, da smatramo take razpore dejansko za pravilne, bodisi, da smo tu skušali nekaj prihraniti, se bodo na daljše obdobje posledice gotovo pokazale. Mladih tak sistem ne stimulira, zato se bodo za profesorski poklic odločali slabši kadri.

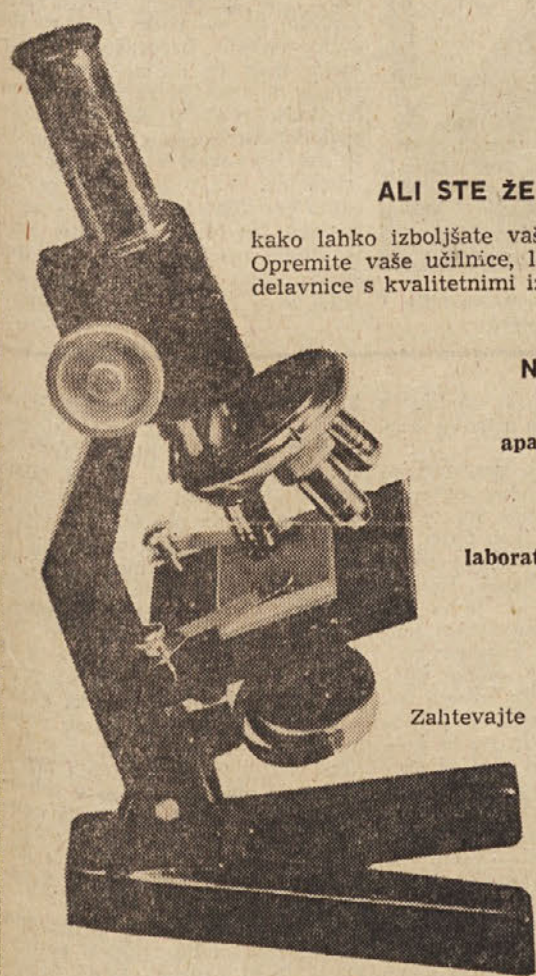
Na sestankih in posvetovanjih z mladino srednjih šol smo mnogokrat razpravljali o problemu honorarnih predavateljev. Prišli smo do zaključka, da gre v večini primerov za strokovnjake, ki pa dostikrat niso večji pedagoškega dela. V načelu se torej zavzemamo proti honorarnim predavateljem, zlasti tām, kjer predstavljajo zaradi nižje stopnje družbenih dajatev precejšnjo »notranjo rezervno«. Vendar je njihov obstoj zaradi specifičnosti posameznih šol, ki brez honorarnih predavateljev domala ne bi mogle obstajati, za sedaj še nujen (primer: zdravstvene šole v Ljubljani).

Merila vprašanje honorarnih predavateljev rešujejo zelo odločno, saj zanje ni več zagotovljenih sredstev. To pa je v sedanjem položaju nerealno. Rešitev bi bila v tem, da se stopnja družbenih prispevkov za honorarno delo poveča na isto višino, kot je določena za prispevke iz rednega delovnega razmerja. Na ta način bi odpravili honorarne predavatelje tam, kjer predstavljajo pomenitev, ne pa prepotrebne strokovnjake, ki zaradi premajhnega števila ur v učenem programu ne morejo biti na šoli redno zaposleni. Istočasno bi s tem omogočili zaposlitev mladim kadrom. Dokler pa predpisa v takšnem smislu ne bo, je treba vprašanje reševati na drugačen način, predvsem pa dati ustrezno mesto pedagoški službi in inšpekcijam, ki naj preverjajo utemeljenost takih delovnih mest.

Mladi ljudje na srednjih šolah morajo dobiti večje možnosti za uveljavljanje dijaškega samoupravljanja in v večji meri kot doslej postajati subjekti učno-vzgojnega procesa, ne pa le njegovi pasivni spremljevalci. Pričakujemo, da bo z ureditvijo materialnega položaja srednjih šol lažje delovati v tej smeri, saj bodo s tem podani osnovni pogoji za kvalitetnejši pouk. Tudi naše pripombe na teze v merilih financiranja predstavljajo željo za prispevek tem skupnim prizadevanjem.

Branko Blenkuš

Mestni komite ZMS Ljubljana
Janez Doiničar

ALI STE ŽE POMISLILI

kako lahko izboljšate vaš učni uspeh? Opremite vaše učilnice, laboratorije in delavnice s kvalitetnimi izdelki tovarne

VEGA:

Nudimo vam:

projekcijske
aparate vseh vrst
daljnogled
mikroskope
lupe
laboratorijsko steklo

Zahtevajte ponudbe
in prospekte!

Vsak kupec dobi 7 vzorcev leč kot nagrado pri nakupu mikroskopa do 31. decembra 1967

Tovarna aparatov in instrumentov

»VEGA«

Ljubljana, Kotnikova 18, telefon 311-455

NOVO UČILO »POMAGALČKI«

Tovarišica elementarka, ki je preživela več kot dve tretjini službene dobe s prvošolci, je izdelala za elementarni razred privlačno in koristno učilo. To je škatlica v velikosti lesene peresnice, katero nosi lahko šolarček s seboj v svoji šolski torbici. Učilo je dala ime: Moji pomagalki. Ze naslov pove, da je namenjeno našim najmlajšim, znanja željnim cibicibanom in pionirčkom v predšolski ustanovi in v prvem razredu osnovne šole, zlasti še manj nadarjenim v posebni šoli, v pomoč pa bo tudi učitelju v elementarnem razredu. Njemu naj služi kot dobro dopolnilo k flanelogramu, predvsem pri računskem pouku, pri spoznavanju narave in družbe, pri slovenskem jeziku in pri pouku likovne vzgoje.

Škatlica je razdeljena na več predalčkov. V posameznih predalčkih so razne figurice, dvajset v vsakem, to so zvezdice, hišice, smrečice, gobice, avtomobilčki, srčki, krogi in kvadrati, skupno 160 figuric. Vzete so iz otrokove življenjske okolice, so raznih barv: rdeče, modre, zelene in rumene in tvorijo v vsakem predalčku dve desetici. Poleg figuric je osem butaric po deset palčic, in sicer štiri butarice daljših (6 cm) in štiri butarice krajših (3 cm), tudi raznih barv. Za dopolnilo je pet tiskanih predlog s številkami od 1—20 in 17 predlog za likovni pouk. Figurice in pal-

čice so izdelane iz plastične mase in služijo pri računanju vseh računskih operacij, pri obravnavi učne enote pri nastavljanju in čitanju črk in besed ter stavkov in pomagajo razširiti in poglobiti otrokovo domišljijo in ročno spretnost. Učilo ima namen navajati učenca na red, snago in varčnost, mora ga znati ceniti, ker mu je v veliko pomoč pri šolskem delu.

Ko sem izvedela za učilo, sem obiskala tovarišico, da sem si ga ogledala. Zelo mi je bilo všeč in takoj sem videla, da mi bo dobro služilo pri delu v elementarnem razredu. Stopila sem v stik s starši, jim razložila vrednost učila pri delu v šoli in so vsi brez nadaljnega kupili učilo svojim otrokom, najprej pa je kupila šola. Koliko veselja in začudenja je bilo v otroških očeh, ko smo škatlico prvič odprli! Dobro smo si ogledali vse, kar je v škatlici, in se pogovorili o figuricah.

Pričeli smo delo s Pomagalki. Drobni prstki so radi segli po ličnih in pestrih figuricah in pa-

ličicah in jih razmestili po šolski mizi. Vsi so bili zatopljeni v šolsko delo, pridobili smo zaželene pojme, ura je minila in morali smo pospraviti, čeravno neradi. Se in še bi delali.

Ze v pripravljalni dobi smo veliko lažje pridobili razne pojme pri računskem pouku. Posebno lepo je bilo delo z množicami, ker smo imeli na razpolago toliko in takih pestrih figuric. Prav tako so nam pomagali Pomagalki pri slovenskem jeziku. S palčicami smo ponazorili stavke, ga slušno določili po dolžini in vizualno s palčicami ponazorili stavke, besedo, črko-glas. Skratka, pri vseh vajah v analizi in sintezi so nam pomagali Pomagalki.

Tovarišica je v svoji dolgoletni praksi spoznala, kaj rabi učenec — prvošolček za delo v razredu in doma. Zato su je lotila tega dela in vložila je mnogo truda za učilo, ki je bilo letos 24. 7. 1967 od strokovne komisije »Zavoda za nastavna sredstva i školsku opremo« v Beogradu po-

zitivno ocenjeno, ker smo doslej delali z lesenimi nehygieničnimi palčicami, s koruzo, fižolom, želodrom in drugimi sadeži, ki so bili na pol zreli, plesnivi in mnogokrat raztreseni po šolski torbici.

Saj vemo iz lastne šolske prakse, kako malo učencev ima svoje šolske potrebščine v redu, zlasti na podeželskih šolah. Mnogokrat temu ni kriv otrok, temveč družinsko okolje. Privoščimo učencu, zlasti vaškemu, lično in koristno učilo in vesel ga bo, saj bo s pomočjo Pomagalkov lahko izračunal najtežje račune, nastavljal besede in izluščil iz njih posamezne črke, napravil bo hišice, močičke, cvetlice, urejal promet in še in še. Učilo mu bo v razvedrilo in z njim bo dosegel pri pouku dobre uspehe.

Učitelji in starši, ne glejte na malo večji izdatek! Koliko denarja se porabi za ničvredni kič in nepotrebne sladkarije! Izdatek za dobro učilo je z zlatom obrestovana glavnica.

Francka STUPAR
(Osn. šola Krško)

»PRIMERI IZ VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA«
V PIONIRSKEM LISTU

Dragoceno čtivo pri pouku temeljev socialistične morale

Trenutno je verjetno največja težava in ovira pri realizaciji učnega načrta temeljev socialistične morale v osnovni šoli pomanjkanje metodskih navodil in čtiva, ki bi bilo zbrano, prirejeno ali napisano za uporabo pri pouku. Da bi prispevalo svoj delež k izboljšanju pouka temeljev socialistične morale, se je uredništvo Pionirskega lista odločilo objaviti v letošnjem letniku približno petnajst literarnoreportažnih »primerov iz vsakdanjega življenja«, ki jih bo učitelj lahko uporabil kot izhodišče, dopolnitev, včasih pa celo kot jedro mnogih učnih tem v vseh razredih.

Pod stalnim naslovom VSAKDANJE IN NEVSAKDANJE ZGODBE VESELE IN VČASIH TUDI ŽALOSTNE DRUŠČINE v vsaki parni številki Pionirskega lista objavljamo primere iz življenja, ki se tematsko in motivno povezujejo z naslednjimi enotami okvirnega učnega načrta:

- učenec in srečno življenje, 3. razred,
- odlike zdrave skupnosti — 4. razred,
- delo in uspeh — 4. razred,
- vsaka krivica boli — 4. razred,
- sami si gradimo bodočnost — 5. razred,
- življenje gradimo — 5. razred,
- učenec, jutrišnji delavec — 5. razred,
- človek med ljudmi — 6. razred,
- kultura, kulturne človek, srčna kultura — 6. razred,
- medsebojna povezanost ljudi — 6. razred,
- ocena človeka — 6. razred,
- človek v družini, kolektivu in družbi — 7. razred,

- delitev dela v družini — 7. razred,
- problemi nepopolne družine v naši družbi — 7. razred,
- odnos do dela in učenja — 7. razred,
- odnosi v kolektivu — 7. razred,
- vedenje in odnosi v razredu in na javnih mestih — 7. razred,
- in celotno II. poglavje v 8. razredu: Najvažnejše vrednote socialističnega človeka.

Ker so prispevki izseki iz življenja, lahko vsak prispevek uporabimo pri več učnih enotah in v več razredih — od 3. pri spoznavanju narave in družbe, 4. in 5. pri spoznavanju družbe in slovensčine, 6. pri slovensčini, do temeljev socialistične morale v 7. in 8. razredu, kjer je to tematsko področje tudi v predmetniku že dobilo svoje mesto.

Z avtorjem Janezom Govcem smo se pogovorili, s kakšnim namenom objavljamo njegove literarne slike, zato je vsaki dodal še pripis: POGOVARJAJMO SE! Pod tem pripisom sprašuje bralca o vrednosti junakovih dejanj, o odnosih med nastopajočimi junaki, o njihovih odnosih do dela, učenja, odraslih, staršev, učiteljev itd. Bralca sili k razmišljanju in opredeljevanju, v njem izkove vrednotenje in odnos do človeka ali pojma, ki ga avtor obravnava. Hkrati pa vzbudi v bralcu asociacije z ljudmi in okoljem, v katerem živi, izkove primerjanje in spet odločanje za ali proti.

Ker so ti »primeri iz vsakdanjega življenja« dovolj živi in tudi aktualni, se lahko ob njih pri pouku temeljev socialistične morale razvame v učilnici pod učiteljevim vodstvom prava razprava, v kateri na primer:

- prva skupina učencev obtožuje junaka ali junake zaradi njihovih dejanj, zbira dokaze za svojo obtožbo;
- druga skupina išče razloge in motive, ki so privedli junaka do takih dejanj, zbira dokaze za možne posledice dejanja;
- tretja skupina ga z dokazi in predlogi za izboljšanje vneto brani;
- četrta in peta pa lahko nastopita kot porota in razsodišče razrednega kolektiva.

V taki učni uri učitelju ne bo težko pridobiti pri aktivnih učencih spoznanj in doseči izobrazbenih in vzgojnih smotrov, ki si jih je zastavil v pripravi na pouk.

Razumljivo je, da VSAKDANJE IN NEVSAKDANJE ZGODBE... s pripisom POGOVARJAJMO SE ne bodo v celoti dosegle namena uredništva Pionirskega lista, če jih učitelji od četrtega do osmega razreda ne bodo vključevali v pouk temeljev socialistične morale. Kdor pa bo te zgodbe vnesel v svoje delo kot izhodišče, dopolnitev, ali morda samo kot domače čtivo tega predmetnega področja, bo prav gotovo lahko izboljšal pouk temeljev socialistične morale in s tem dosegel svoj in naš skupni namen — biv-

S samoprispevkom bodo v Žalcu reševali šolstvo

Hladno oktobrsko jutro je bilo, ko smo se zbrali k skupnemu posvetu v dvorani Doma hmeljarjev v Žalcu. 180 prosvetnih delavcev ni tako majhna družina! In čeprav je bilo zunaj hladno in megleno, je vendar v naših prsih vrela prašerna sproščenost: po dolgem času smo spet skupaj in spet bomo sklepali poznanstva. Pred samim začetkom si nehotne zastavim vprašanje: Zakaj tako malo takih srečanj, zakaj se skoraj nič več ne poznamo? Zame je sindikalno zborovanje pomenilo vedno nekaj svetlega. Pa četudi smo se v mnenjih pošteno preklajali, smo na koncu vselej končevali ostali eno: prosvetni delavci.

Zdaj imamo tudi glede teh kresanj lep čas mir. Vsaka večja šola ima svojo sindikalno podružnico in sedaj sami premlevamo, kar smo tako ali tako v zbornici stokrat premleli; kakih posebnih poživitev ni in jih menda še dolgo ne bo.

Tokrat je spet naše ljubo šolstvo na vrsti! Posedemo, pozdravi nas tovariš Pipal, potem pa tovarišica Kronovšek prebere referat, ki nas seznani s problematiko prosvetnega kadra. Referat je bil resnično tehten, tovarišica se je morala izredno potruditi, da je zbrala toliko najrazličnejših podatkov, ki so govorili o nas samih, naši preteklosti, sedanjosti in seveda tudi bodočnosti.

Tovariš Lesjak, ki pri občini odgovarja za razvoj šolstva, nam je povedal, da stanja, kakršna je, ne moremo več prenašati, ga pre-

pa se ničesar bistvenega ne spremeni. Mislimi bi morali na modern način poučevanja, na enozmenny pouk, pa se gnajamo s petdeset let starih učil in ponekod grozi celo tretja izmena. V petih letih moramo tudi temu napraviti konec, in sicer tako, da bo uveden samoprispevek. V petih letih, če bo ta nesrečni samoprispevek izglasovan, se mora stanje temeljito spremeniti. Zbranih bo namreč kar precej sredstev: 1.295.700.000 S-din! Referendum bo nekeje na začetku decembra in zanj se bomo morali mi, prosvetni delavci, še posebej zavzeti. Se zidali bomo dve novi šoli, štiri ali pet šol bo dobilo nove prizid-

ke, manjših popravil pa bo cel kup.

V naši občini učitelji le z veliko težavo izredno študirajo. Ni ljudi, ki bi jih nadomestili. Tako se po eni strani mlade ljudi priganja k študiranju, na drugi strani naletijo na zapreke, ki jih ni mogoče premostiti. Na primer v gospodarskih organizacijah dobijo ljudje dopust.

Skoda, da se po takem zborovanju ljudje tako hitro porazbijejo. Tudi naši v Žalcu. Včasih je bilo drugače. In pri tem si tudi jaz zastavim vprašanje: Kdaj se spet vidimo? Pa mi menda ne boste odgovorili: Stanovski tovariš, čez dobrih pet let?... -d-

Tudi ta slika je z razstave šolstva v Dortmundu, ki nam jo je — enako kot vse druge, objavljene v tej številki lista — posodil tov. Vincenc Žnidar, kustos Slovenskega šolskega muzeja

Svet osnovne šole SAVO KLADNIK SEVNICA razpisuje delovno mesto

— DEFEKTOLOGA za nedoločen čas

Pogoj: predmetni učitelj ali profesor z dovršeno diplomoto stroke, nastop službe takoj.

Rok za prijave je 15 dni po razpisu oziroma do zasedbe delovnega mesta.

Ustanovna skupščina mariborskih podmladkarjev in mladine RK

V mariborski občini, kjer je v organizaciji RK vključenih 5380 mladincev in 24.000 podmladkarjev, so že dalj časa pogrešali organ, ki bi povezoval obe skupini med seboj. To bo odslej skupščina mladine in podmladkarjev RK, ki so jo ustanovili 21. oktobra v Mariboru, povezovala pa bo številne člane RK na osnovnih, srednjih in višjih šolah ter delovnih organizacijah.

Na ustanovni skupščini so člani poročali tudi o svojih dosedanjih aktivnostih: zbrali so denar, obkro in obutev za socialno ogrožene sovratnike in občane, skrbeli za stare in omejene, higieno v razredih in lepši videz šol. Organizirali so tudi poučna predavanja, zbrali denar za gradnjo nove mariborske bolnišnice in sodelovali pri krvodajalskih akcijah.

Ob koncu ustanovne skupščine so izvolili devetčlanski občinski odbor ter sprejeli resolucijo, v kateri izražajo solidarnost z vietnamskim ljudstvom.

F. KRŽAN

OSNOVNA ŠOLA SOLKAN

razpisuje prosto delovno mesto za:

UČITELJA ANGLEŠČINE

(za določen čas od 10. decembra 1967 dalje — po naknadnem dogovoru)

Pogoji: predmetni učitelj — profesor — ali absolutno ustrežne šole — zagotovljeno prenočišče

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

NA OBISKU ŠOLSKIH USTANOV V PRAGI

Stalna razstava učil

V juniju je zavod za prosvetno pedagoško službo Kranj organiziral strokovno ekskurzijo v Prago z nalogo spoznati češkoslovaško šolstvo. Ekskurzije sva se udeležila tudi oba stalna svetovalca ZPPS Jesenice.

Državno mejo smo prestopili brez večjih težav. Prvi postanek smo imeli pred gostilno Malej na drugi strani Ljubelja. Vreme je bilo slabo, tako nas je že na naši strani zajela močna ploha. Anzeljani za vsak slučaj zamenjali kolo in že smo nadaljevali s potovanjem. Na nas so se vsuli pravi slapovi vode pomešani s točo.

Avstrijski so se letos vrgli na popraviljanje cest. Novogradnja v Avstriji je bolj malo, pa še te so tipizirane. Slikovita pokrajina se je začela v predelu nizkih Tur. Vsi smo se začudili, ko smo na vsem lepem zagledali ob cesti narcisna polja, ki pa seveda niso bila tako velika kot pri nas. Ta predel kaže, da je precej bogat. Tu ni strjenih naselij, kmetije so raztresene in precej medsebojno oddaljene. Ljudje v teh krajih živijo od živinoreje in turizma. Malo pod vrhom prevala čez Nizke Ture smo naredili kratek postanek. Tu je bilo pošteno hladno, kajti sneg je ležal še ze-

lo blizu. Ko smo nadaljevali s potovanjem, smo prišli prav do snega, ki je še v zadnjih krpah ležal po kotanjah ob cesti. Pot nas je vodila skozi mestu Linz in Leoben. Avstrijsko smo prečkali po najkrajši poti. Prvotno smo imeli namen prenočiti v Avstriji. Prvotno smo imeli namen prenočiti v Avstriji, ker pa je prenočevanje tamkaj precej draga stvar, smo hoteli čimprej priti do Češke. Ko smo se bližali češki meji, se je že precej stemnilo. Kraji ob meji so precej neobjudeni.

Avstrijsko državno mejo smo prekoparčili na mejnem prehodu Wulowitz. Na meji so nama priporočali, naj prenočimo v kraju Kaplice, ki je kakih 15 km oddaljen od meje. To smo tudi storili. Prvi stiki s Čehi so bili nadvse prišrčni. Iz razgovora smo spoznali, da nas Jugoslovane zelo cenijo ter da je za njih največja želja preživeti dopust na našem Jadranu. Vsem se nam je prilagel počitek, saj je bila pot dolga in polna doživitev.

Vstali smo zgodaj, da smo si na hitro ogledali bližnje okolice. Kaplice so staro mesto, ki je obstajalo že v srednjem veku.

Legenda pripoveduje, da je nekoč neki graščak zašel na lov in prestal v gozdu zelo hudo noč ob bliskih in gromu. Ker je bil pobožen, je obljubil, da bo dal zgraditi v zahvalo za srečno rešitev iz gozda kapelico. Obljubo je kasneje tudi izpolnil. Ker je bila v dolini že ena kapelica ter manjše naselje, so kraj začeli imenovati Kapelici, ki se je v dolgih letih preimenoval v Kaplici.

Glavna cesta proti Pragi je precej obrabljena. Ob poti je bilo veliko manjših jezerc ali ribnikov, pravo kraljestvo žab. Ob živalstva so mi zbudili pozornost neki vodni ptiči črno bele barve ostrih peruti, ki so zelo spominjali na galebe. Zelo veliko je bilo tudi golobov, grlic in fazanov. Od sesalcev pa smo videli le zajce, katerih je bilo zelo veliko. Verjetno to bogastvo favne obstaja, ker je le malo lovec, Italijani pa še niso odkrili teh bogatih lovišč, ali pa ne dobijo lovskega dovoljenja. Ker gostinske obrate odpirajo šele ob devet uri, se nismo med potjo nikjer zadrževali. Tudi tukaj nismo nikjer opazili novogradenj, celo s popravili hišnih pročelij so močno v zaostanku. Končno smo

se pripeljali v Prago. Vožnja po mestu je dokaj zapletena stvar, saj je skoraj vsaka cesta zaprta zaradi popravil. Mesto izgleda kot eno samo veliko gradbišče.

Cehi so se lotili temeljite obnove Prage. Vse ulice so zatrpane z osebnimi avtomobili, ker zelo primanjkuje parkirišč. Med avtomobili kraljuje »škoda« v stari in novi izvedbi. Prvi dan ni bilo časa za ogled mesta, ker smo imeli zelo obsežen program.

Najprej smo si ogledali stalno razstavo učil in učnih sredstev.

Razstavni prostori, kot tudi organizacija razstave, spadajo v sklop zavoda, ki proučuje učila. V prostorih razstavišča prirejajo tudi praktične tečaje za učitelje, na katerih jih usposablja za uporabo novih učil. Razstava deluje po napred določenem programu. Program razstav v mesecu maju je bil naslednji:

1. Tečaj za tehnične poskuse, namenjen za učitelje fizike.
2. Vaje v poučevanju tujih jezikov z modernimi tehnikami.
3. Tečaj v novem modernem laboratoriju za frontalni pouk kemije na devetletnih osnovnih šolah.
4. Razstava pedagoške literature.
5. Razstava bolgarskih učil.
6. Jezikovni laboratorij in možnost programiranega učenja z učnimi stroji.

7. Analiza relejnih vodov z danjimi lastnostmi in njihove konstrukcije.

Ko smo prišli na razstavo, so ravno pripravljali eksponate za razstavo učil posebnih šol in šol za slepo mladino. Kljub temu, da razstava še ni bila odprta, so jo nam ljubezno razkazali. Učilom na Češkem pripisujejo velik pomen. Zavod za proučevanje učil ima svoje glasilo, v katerem opišejo vsako učilo ter načine uporabe. Tako so učitelji tekoče seznanjeni z vsemi učnimi pripomočki, ki jih je pripravil in preizkusil zavod. Zavod sam je prevzel tudi distribucijo učil. Nabava učil je centralizirana. Večja učila nabavlja ministrstvo za prosveto in jih pošilja vsem šolam v državi. Le manjša učila nabavljajo šole same iz svojih proračunov. Podoben zavod za učila imajo še na Moravskem. Oba zavoda imata na skrb izdelavo in preizkušanje vse učil in učnih pripomočkov od predšolskih ustanov pa do učil za visoke šole. Na razstavi je bilo precej izvirnih učil, ki so jih konstruirali učitelji sami; s ponosom so nam pripovedovali imena teh prizadevnih učiteljev.

Za pouk matematike v prvem razredu je bilo razstavljenih več učil za vezbanje pojma množine in števil. Za spoznavanje pojma krog, pravokotnik, trikotnik in kvadrat je bila razstavljena črna plošča iz dvojne lepenke, ki je imela vrezane geometrijske like,

ki si jih opazil šele takrat, ko si dvignil črni lik, ki se je ujemal z osnovno barvo plošče. Lik, ki se je tako pokazal, je bil obarvan v intenzivni zeleni barvi. S tem učilom so posredovali učencem pravičen pojem o geometrijskih likih. Na primer: krog ni le krožnica, temveč vsa zelena ploskev, ki jo obdaja črna polje.

Zelo uporabno učilo je bil projektor z ekranom. Projicira se s tem projektorjem tako, da projiciramo v škatlo, ki je za ekranom. Slika pada na ravno zrcalo, ki jo vrže na ekran iz mlečnega stekla. Za pouk slepih imajo knjige iz plastične mase v reliefnem tisku. Na šolah je velik poudarek na prostovoljnih aktivnostih učencev. (V vsej državi deluje npr. 8000 čebelarskih krožkov.)

Na razstavi je bila prikazana učilnica za avdiovizualno poučevanje tujih jezikov. Učna mesta v boksih so dvojne izvedbe. V modernejši izvedbi ima vsako učno mesto vgrajen magnetofon, na katerega učenec snema odgovore. Učni proces vodi učitelj za komandno mizo in se lahko vključi na katerokoli učno mesto, da preveri, če učenec dela in mu lahko da navodilo za uspešnejše učenje ter ga opozarja na napake. Na ta način lahko učitelj v eni uri preveri do 20 učencev. Ura poteka po principih programiranega učenja. Učenec najprej dobi vprašanje, nato sledi premost za odgovor učenca, nato pa uče-

S SLAVISTIČNIM DRUŠTVOM PO AVSTRIJI IN MADŽARSKI

Zgodnje poletno jutro. Pred ljubljanskim Kompasom se je motala gruča neprespanih, od vseh vetrov naše ožje domovine Slovenije zbranih skromnih popotnikov s torbami, kovčki in torbicami, ... kakor je pač prilaga učitelja, ki je oženjen in ima troje otrok ... (Cankar).

Na Gorenjskem pa — sonce! In odhajalo je motne, rosne šipe in našo govorico, ki je žuborela potem preko Ljubelja tja do prve vasi blizu Celovca. Prava koroška milina vse naokrog v okrepčevalnici pa slovensko dekle za točilno mizo!

Nato Celovec — tokrat malo drugače: brez drsalne revije in prerivanja v trgovski hiši. Obiskali smo muzej. Močje smo šli mimo knežjega kamna v veži, ne kustosi ne mi ga nismo glasno omenili — kakor da je tabu. Prvi kustos nas je (zaradi pomanjkanja časa — kakor vedno, seveda) opozoril le na najzanimivejše v tem delu muzeja: na najstarejšo keramiko. Posebnost teh izdelkov so na posode pritrjene miniature iz svine. V drugi sobi pa lepo izdelana, izrezljana in okrašena omara z letnico Trubarjevega rojstva. Drugi kustos pa nas je vodil skozi etnografski muzej, da smo si ogledali še drugo opremo: skrinje, noše iz Zile, Roža, Podjune, Tirolske. Koliko vbovov in potrpljenja je vtkanih v vezenini s podobami štirih letnih časov. Včasih je kustos navrgel še kakšno slovensko besedo in izraz, ki ga je takoj izdal (po barvi glasov), da je Slovenec. Vse to nas je zbližalo v topli domačnosti. Še skozi oddelek slikarstva in plastike do posebnega prostora in že smo občudovali mozaik iz rimskih časov. Ves prostor šele urejajo za svetani dan, ko ga bodo odprli javnosti. Nam pa so ga, kot dragim gostom, pokazali že prej. Občudovali smo temperamentno in zavzeto kustoso razlago, nič manj pa tudi prof. Slodnjaka, ki je vse to sproti prelival v slovenščino.

Pri Gospe Sveti smo si ogledali znano kostnico in plastike na zunanji strani cerkve: Ahila in Hektorja in rimsko kočijo, v notranjščini pa križanje romaničke in gotike. Večini je Gospa Sveta tako znana, da nismo zvedeli nič novega. Zato pa smo s tem večjim zanimanjem poslušali »slovenskega« kustosa — znanca iz celovskega muzeja, ko nam je odkrival nov svet — naravni muzej. V bližini Gospe Svete se v treh etapah dviguje kakih 20 ha zemljišča, kamor načrtno »preseljuje« razne tipe najstarejših hiš, senikov, kašč in drugih gospodarskih poslopij: tirolski tip, štajerski, koroški, kranski, alpski. Posebno društvo zbira med ljudstvom prostovoljne prispevke, kupilo je zemljišče in ko staknejo primeren tip hiše, jo tram za tramom podro, po kosih prepelejo na ta kraj, jih s posebnim konzervatorskim postopkom zavarujejo proti črvom in gobji in jih spet sestavijo na višinski terasi — ustrežajoči tipu hiše. Med delavci — preprostimi drvarji — je pomagal tudi študent arheologije. Ko bo delo opravljeno, bo društvo ta naravni muzej podarilo državi.

Strmelimo, kaj vse se je ohranilo do naših dni: kolovrati, lesene skledje in žlice, glinasti lonci in burkije, dimnica, celo več vrst dimnice, staro, prastaro pohištvo, da kar čutiš, vidiš sledi pri vstopu v baziliko že pričakoval mlad duhovnik, kmečki fant, ki se nam je najprej sicer opravičil, da to ni njegova stroka in bode njegova pojasnila bolj skromna, potem pa se je izkazal kot zelo zgovoren, samozavesten vodič. Ogledali smo si portal — freske — čisto romaniko, zato nas je v cerkvi tembelj presenetil glavni oltar, ves v sivem baroku. Kako različni so okusi! Nekateri obiskovalci baje leže občudujejo ta oltar pozlate in nabrekli, drugi pa zahtevajo, naj se sežge. In kje je resnica? Ne eno ne drugo. Umetnost je odraz dobe. Na umetniška prizadevanja je pač treba gledati tako, da se

nec sliši pravilen odgovor. Tako učenec sproti preverja pravilnost lastnega odgovora, ki je posnet na magnetofonskem traku. Prof. učitelja filologa je drugačen kot pri nas. Poleg tujega jezika se mora usposobiti še za en učni predmet. Obvezni tuji jezik je rusčina, ki jo poučujejo od 4. razreda dalje. V 7. razredu si učenci lahko izberejo še en tuji jezik, ki ga lahko izbirajo med naslednjimi: nemščino, angleščino, francosko ali španščino. Tako moderne učilnice za pouk tujih jezikov imajo že na 150 šolah v državi. Cena učilnice za 10 učnih mest je 60.000 kron.

Po ogledu razstave so nam pokazali še učne stroje za programirano učenje. Učnih strojev imajo več tipov. Pokazali so nam učni stroj na pet možnih odgovorov. Na tem stroju so nam demonstriali programirani način učenja prometnih predpisov. Bolj uporaben za šole je stroj tipa Repex, ki ima programiranih 20 odgovorov na eno vprašanje. Poleg učnega stroja je še poseben števec, ki sproti sešteva ločeno pravilne in nepravilne odgovore.

Najbolj zanimiv je bil stroj za preverjanje znanja vsega razreda naenkrat. Uporablja se pri razlagi nove snovi. Učitelj na koncu razlage z ene vnaprej programirani vprašanji, ki zajemajo bistvo nove snovi, preveri, ali so učenci novo učno snov razumeli. Učenci odgovarjajo naenkrat s pritiskom na tipko. Pri-

dove okornih prstov in okornega orodja v njih: kuhinje, sobe in kamre z visoko postlaniimi posteljami, kot s svetlim duhom-golobom nad mizo, vse še diši po dimu, da kar vidiš po delu zbrano družino — žuljave kmečke roke utrujeno, počasi segajo v veliko družinsko skledo na mizi. V tem naravnem muzeju je na enem samem kraju zbrana davčina in domačnost, ki je danes samo še pravljica. Ko je nekdo vprašal, kako so fantje vsovali in lezli v dekliske kamrice skozi tako majhna okna, pa je kustosa zaneslo v čisti gorenjsčini: »Pa ni neč pomagalo!« Z obzidja krnskega gradu — danes je to starinska cerkev z nizkim stropom — je čudovit razgled po Gosposvetem polju vse tja do vojvodskega prestola. Okrog cerkve smo na starih, z mahom poraslih spomenikih našli še nekaj lepih slovenskih pritojkov. Mehka pokrajina in sončno jutro sta nas še bolj zbližala in z občutkom povezanosti smo potomci davnih prednikov brskali po preteklosti.

Zavili smo z glavne smeri Celovec — Dunaj proti Kirki (Gurk). Bili smo najavljeni, zato nas je

prestavilo v dobo, v kateri so nastala. Na levi steni pa spet čista romanika — toga, nerealna, le skopo nakazana podoba Kristofa — simbolizem. Izza nekoli-ko pridigarkega glasu je iz tega kaplana govoril inteligenten, širokosrčen in razgledan kmečki fant, pa tudi praktičen, saj je poznal materialno plat takih ogledov — pri izhodu je pobiral obvezno — prostovoljno vstopnino. Judenburg! »Ali nisem jaz en fejszt soldat!« (Cankar). Na pokopališču stoji kapela, v njej žara s slovensko prstjo in Zupančičevimi verzli. Tam so pokopani Slovenci — uporniki — iz Vorančevega »Doberdoba«. (Nekaterih kosti so pozneje prenesli v Ljubljano.) Stali smo pred žaro. (Kod vse je tekla naša kri!) Morda je do koga prišel odmev Mozinovih besed — in že smo hiteli mimo Leobna, industrijskega mesta s slovenskimi delavci.

DUNAJ! Vse poti (no, skoraj vse) naših književnikov od romantike do moderne vodijo na Dunaj. Zato ima to mesto za nas poseben prizvok, kakor imata posebnega, a vendar drugačnega, Praga in Pariz. Karkoli že pome-

pri knjižnicah, stopimo še v Lesesaal — moderno knjižnico, izposojevalnico in čitalnico. Bleščeči čisti prostori, red, tišina, svetloba — skratka vse, kar vabi, da sedeš, študiraš in uživaš.

Univerza. Veličastna, častitljiva, patinirana stara univerza — alma mater! Obiskali smo slavistični seminar, s knjigami natlačene prostore. Za dr. Hanom, ki je do zdaj vodil ta oddelek, je prevzel mesto Poljak, pred njima pa ga je vodil Vatroslav Jagić in še prej Franc Miklošič. V avli smo na tabli velikih mož, ki so kdaj obiskovali filozofsko fakulteto, poleg Kolarja, A. Gruna in Karajana in še mnogih, mnogih drugih, našli z zlatimi črkami zapisano tudi ime našega Kopitarja. Pred Klinkovströmovim zavodom sem odkrila, kako malo je treba, da si odmisliš današnji čas in se odmakneš v čas poštinskih kočij in krinolin in Prešerna. »Naše gore list« Živi tam daleč na cesarskem Dunaju — tuječ med tujci in vendar Dichterfürst (knez pesnikov), kakor oznanja vsem mimoidočim marmorna plošča na tej hiši. In da niti ni treba imeti romantičnega srca, tudi v sodobnem, hladnem in odtujenem svetu ti pred tako ploščo zagori plamenček ponosa ...

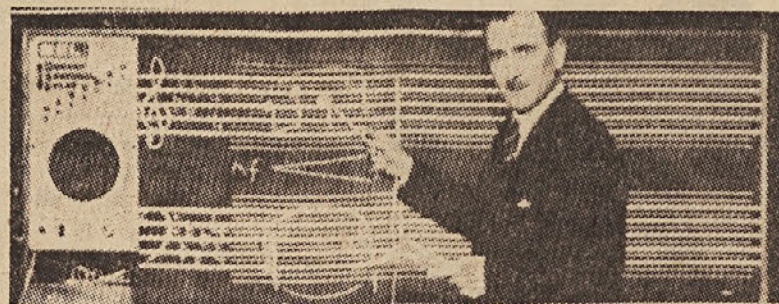
Na Ottakringu, v na pogled čisto navadni ulici Lindauergasse 26, nam je pod okni Cankarjeve sobe (v II. nastr.) prof. Slodnjak pripovedoval, kako se je moral pogajati s Štefko Löfflerjevo za Cankarjeva najbolj intimna pisma, ki jih še ni bila izročila. Nazadnje jih je odstopila, da bi si razširila svojo trgovnico ... Ali se ni tudi tu do kraja izpolnilo, kar je zapisano v tolkih Cankarjevih delih? Stali smo pod okni in se gnetli okrog prof. Slodnjaka, ki je pripovedoval, kako je Štefka energično hodila gor in dol po sobi, široka in jezna in kako še v pozni starosti ni odustila, da jo je Cankar zapustil, o Štefkinih bratih, ki sta se s Cankarjem pogosto igrala in vrla, kako je hodil obiskovat Štefkinu mlajšo sestro v dom pohabljenih otrok (Hilša Marije Pomocnice), kako je bil gentleman, kadar je imel denar, da je prinašal v dar vedno le vse najboljše in najlepše in še in še, o času, ko je Cankar ni stanoval pri Löfflerjevih ampak pri Puklu, kamor so se zatekali vsi naši študentje, ki niso vedeli kam. Tam je imel Cankar vsak dan odmerjeno mero. Puklova sorodnica, mlada deklica, pa mu je včasih še skrivaj kaj prinesla iz kleti ... pa ni nič vedela o boleznih, ki jo omenjajo nekateri Cankarjevi biografi. Tako pripovedovanje in pod takimi okoli (genius loci) nas je kot roj prilepilo na pripovedovalca, da so se morali Dunajčani ki so hiteli po svojih opravkih, začudeno umikati z vprašujočimi pogledi, kaj počnejo pred to hišo. Nas poslušalce pa je prevzelo, da bi ustavili še, poiskali vsako najmanjšo sled za tistim drobnim velikim človekom, ki je nekdo hodil tod, opotekaje se in zvravnavo, z ubopom in zanosom, s svojim rajem in peklom.

Zavidali smo prof. Slodnjaku, da je govoril s Štefko, čeprav to ni bila Štefka Cankarjevih dni (zdaj že pokojna). Pa tudi hiša ni bila več taka, prenova se nam je zdela, presveče prebeljena. Gersthof je okraj samih vil, mlaren, prijeten kraj, daleč od mestnega hrupa. V Herberkestrasse 84 je Stritarjeva hišica — majhna, siva vila z mansardnim oknom, ki je zaman čakalo na Levstika, čeprav ga je Stritar lepo vabil ... »da bi skupaj preživela jesen svojega življenja — oba Laščana ...« Na vrtu si je dal naslikati Velike Lašče, da bi si na stara leta lajšal domotožje. Živi še Stritarjeva snaha, ki pa tokrat ni bila na Dunaju.

ni Dunaj — nam, ki smo se zginjali okoli prof. dr. Slodnjaka, je zvenelo po Prešernu, Cankarju, Stritarju ... in po naših prvih glinjavih začetkih — slovanskih rokopisih.

V istem poslopju dve tako različni knjižnici: razkošna, svečana dvorana (Prunksaal) je danes Nacionalna knjižnica, nekdo je bila namenjena za dvorno knjižnico in šele pozneje za javnost. Od same pozlate, marmornja, preobila stebrov in kipov komaj opazi knjige. V tem prostoru smo si ogledali razstavo predmetov, pisem, slik, fragmentov, ki so jih v zadnjih 20 letih našli in hranili v tej knjižnici: pismo slavne igralca Kainza in njegova slika, (nekdo sta ga na odrskih deskah občudovala vsa bivša Avstrija in Stefan Zweig), odlomek Bachove partiture, Brucknerjeva pisma in še in še.

V knjižnici rokopisov (v isti stavbi) je bilo precej drugače. Nič blišča in pozlate, tesni, zelo tesni prostori, ker so natlačeni s knjigami. Kustosinja je prav za nas pripravila razstavo knjig in rokopisov. S srhom spoštljivosti smo jernali v roke Bohoričeve Arcticae horulae, listali po Dalmatinovi bibliji (še z originalnim protestantskim uvodom), po knjigi iz prve tiskarne na Cetinju, dokler se nismo zvrstili okrog velike, ovalne mize in se slednjič poslovlili. Prijazna gospa se je kar vidno oddahnila, ko smo se poslavljali, tako vznemirjen in natanko smo si hoteli ogledati dragocene eksponate. Ko smo že

»MUSICBOARD« — zvoneča šolska tabla — novo učilo za glasbeni pouk, je kombinacija glasbila in šolske table z notnim ertvjem. Učitelj piše note na tablo ter jih s posebnim kladivcem lahko tudi ozvočuje in ponazarja tone, intervale, akorde in celo melodije

IZŠEL JE »PEDAGOŠKI REČNIK«

Prvi začetki pedagoške enciklopedijske in leksikografske literature segajo v zaton 18. stol. Tedaj je napredni nemški pedagog in filantrop II. J. Campe izdal svoj obsežni opus z naslovom »Allgemeine Revision des gesamten Schul- und Erziehungs wesen von einer Gesellschaft praktischer Erzieher«. Delo, ki je obsegalo 16 zvezkov, je izhajalo v letih 1785 do 1792. Poln razmah pa je spričo splošnega in vse hitrejšega napredka človeštva dosegla pedagoška enciklopedijska in leksikografska delavnost v 19. stol. in še bolj v povojnih desetletjih našega stoletja. V tem razdobju so izšla doslej najpomembnejša dela te vrste: W. Reina »Enzyklopädisches Handbuch der Pädagogik« v desetih zvezkih (1895 do 1899), F. E. Buissona »Dictionnaire de pédagogie et d'instruction primaire« v štirih debelih zvezkih (1882 do 1893) ter ogromna predelana izdaja tega dela leta 1911. in Paula Monroca »Encyclopaedia of Education« v petih zvezkih (1911 do 1913). Čeprav pomenijo navedena dela po svojem konceptu temelj za nadaljnji razvoj svetovne pedagoške literature, so svetovisti sestavljali pedagoških besednjakov in enciklopedij hodili svoja pota: ustvarili so dve pomembni deli: »Pedagoški slovar« v dveh zvezkih (1906), kateremu je nato sledila še »Pedagoški slovar enciklopedija« v štirih zvezkih (1964 do 1967).

Likno rečemo, da danes praktično ne najdemo večjega naroda, ki ne bi imel vsaj ene, če ne že več pedagoških enciklopedij. V Jugoslaviji so ledino na tem področju ovajili Hrvatje: leta 1963 so izdali začetni »Enciklopedijski rečnik pedagogije«, ki je prvo delo te vrste v naši državi.

»Pedagoški rečnik«, ki ga je pred kratkim postavil na knjižno tržišče begrajski Zavod za izdajanje učbenikov SR Srbije skupno z Inštitutom za pedagoška raziskovanja v Beogradu, pomeni novo in pomembno obogatitev jugoslovanske pedagoške literature. Je kolektivno delo 185 vidnih sodelavcev navedenega inštituta, ki izhajajo deloma iz vrst najvidnejših srbskih znanstvenikov, deloma pa iz vrst najuspešnejših srbskih praktikov.

Na vsak kot 1300 straneh kvartne, ga knjižnega formata je zajeto 5500

pojmov obdelanih delno na enciklopedijski, delno pa na leksikografski način, objavljenih pa je tudi nad 300 fotografij in raznih grafičnih prilog.

Sestavljalci tega, našega doslej najobsežnejšega pedagoškega besednjaka, so se pri svojem delu odločili za en Buissonovega pedagoškega besednjaka. Le-ta si je zadal nalogo »dati učitelju v roke vodilno nit, da bi z njeno pomočjo lahko vstopil zavesten odnos do vseh vprašanj, ki se vsakodnevno pojavljajo na področju izobraževanja in vzgojanja«.

»Pedagoški rečnik« vsebuje pojme s področja obče pedagogike, didaktike in metodike, predšolske pedagogike, specialne pedagogike, an. dragogike, zgodovine pedagogike, obče, otroške in pedagoške psihologije, filozofske in socialne temelje vzgojnega socialne in zdravstvene zaščite otrok in mladine ter pojme iz šolske organizacije in zakonodaje. Nizane so tudi informacije o stanju prosvete in šolstva v sosednjih deželah po vsem svetu ter obdelani temeljni pojmi iz pedagoške psihološke statistike.

Iz vsakega enciklopedijskega obdelanega pojma je naveden seznam najpomembnejše domače in tuje strokovne literature. Vsaka knjiiga — »Pedagoški rečnik« ima namreč dva dela — ima na koncu še register pojmov in terminov, kar olajšuje hiter pregled nad celotnim obdelanim strokovnim gradivom.

»Pedagoški rečnik« je vsakogar dragocen vir informacij ter prava zakladnica najpomembnejših in najnovejših ugotovitev ter spoznanj iz celokupne pedagogike in njenih mejnih področij. Tudi zunanja oprema te enciklopedije je zelo solidna in kot taka prava paša za oči vsakega ljubitelja lepe knjiige. Delo je, žal, iskano v ceni, kar ima za posledico da nas neprikladno razporeditev gesel po črtilski abecedi. Knjiga je tud precej draga, saj stane 300 N-din. Zato si je marsikateri prosvetni delavec ne bo mogel kupiti, medtem ko so jo ustrezne znanstvene institucije prav gotovo že uvrstile v svoje priročne strokovne knjižnice.

VIATOR

Georges Seurat, Mlada žena pri toaleti, olje (k sestavku Svet moderne umetnosti na 7. strani)

pri vstopu v baziliko že pričakoval mlad duhovnik, kmečki fant, ki se nam je najprej sicer opravičil, da to ni njegova stroka in bode njegova pojasnila bolj skromna, potem pa se je izkazal kot zelo zgovoren, samozavesten vodič. Ogledali smo si portal — freske — čisto romaniko, zato nas je v cerkvi tembelj presenetil glavni oltar, ves v sivem baroku. Kako različni so okusi! Nekateri obiskovalci baje leže občudujejo ta oltar pozlate in nabrekli, drugi pa zahtevajo, naj se sežge. In kje je resnica? Ne eno ne drugo. Umetnost je odraz dobe. Na umetniška prizadevanja je pač treba gledati tako, da se

ni Dunaj — nam, ki smo se zginjali okoli prof. dr. Slodnjaka, je zvenelo po Prešernu, Cankarju, Stritarju ... in po naših prvih glinjavih začetkih — slovanskih rokopisih.

V istem poslopju dve tako različni knjižnici: razkošna, svečana dvorana (Prunksaal) je danes Nacionalna knjižnica, nekdo je bila namenjena za dvorno knjižnico in šele pozneje za javnost. Od same pozlate, marmornja, preobila stebrov in kipov komaj opazi knjige. V tem prostoru smo si ogledali razstavo predmetov, pisem, slik, fragmentov, ki so jih v zadnjih 20 letih našli in hranili v tej knjižnici: pismo slavne igralca Kainza in njegova slika, (nekdo sta ga na odrskih deskah občudovala vsa bivša Avstrija in Stefan Zweig), odlomek Bachove partiture, Brucknerjeva pisma in še in še.

V knjižnici rokopisov (v isti stavbi) je bilo precej drugače. Nič blišča in pozlate, tesni, zelo tesni prostori, ker so natlačeni s knjigami. Kustosinja je prav za nas pripravila razstavo knjig in rokopisov. S srhom spoštljivosti smo jernali v roke Bohoričeve Arcticae horulae, listali po Dalmatinovi bibliji (še z originalnim protestantskim uvodom), po knjigi iz prve tiskarne na Cetinju, dokler se nismo zvrstili okrog velike, ovalne mize in se slednjič poslovlili. Prijazna gospa se je kar vidno oddahnila, ko smo se poslavljali, tako vznemirjen in natanko smo si hoteli ogledati dragocene eksponate. Ko smo že

ni Dunaj — nam, ki smo se zginjali okoli prof. dr. Slodnjaka, je zvenelo po Prešernu, Cankarju, Stritarju ... in po naših prvih glinjavih začetkih — slovanskih rokopisih.

V istem poslopju dve tako različni knjižnici: razkošna, svečana dvorana (Prunksaal) je danes Nacionalna knjižnica, nekdo je bila namenjena za dvorno knjižnico in šele pozneje za javnost. Od same pozlate, marmornja, preobila stebrov in kipov komaj opazi knjige. V tem prostoru smo si ogledali razstavo predmetov, pisem, slik, fragmentov, ki so jih v zadnjih 20 letih našli in hranili v tej knjižnici: pismo slavne igralca Kainza in njegova slika, (nekdo sta ga na odrskih deskah občudovala vsa bivša Avstrija in Stefan Zweig), odlomek Bachove partiture, Brucknerjeva pisma in še in še.

V knjižnici rokopisov (v isti stavbi) je bilo precej drugače. Nič blišča in pozlate, tesni, zelo tesni prostori, ker so natlačeni s knjigami. Kustosinja je prav za nas pripravila razstavo knjig in rokopisov. S srhom spoštljivosti smo jernali v roke Bohoričeve Arcticae horulae, listali po Dalmatinovi bibliji (še z originalnim protestantskim uvodom), po knjigi iz prve tiskarne na Cetinju, dokler se nismo zvrstili okrog velike, ovalne mize in se slednjič poslovlili. Prijazna gospa se je kar vidno oddahnila, ko smo se poslavljali, tako vznemirjen in natanko smo si hoteli ogledati dragocene eksponate. Ko smo že

Na drugem koncu mesta smo se poiskali hišo z marmorno ploščo in srbskim besedilom — tam je živel V. S. Karadžić, potem pa smo se iz slavističnih romarjev prelevili v turiste. Ogledali smo si muzej grafike Albertino: Dürrer, van Eyck, Boucher, Lautrec, Goya, Velasquez, do Picassa. V bližini stoji paviljon secesije iz leta 1900, kjer je nekoč razstavljena slika Greh vplivala, če že ne navdahnila Cankarjeve Dunajske večere.

Umetnostnozgodovinski muzej je posebno doživetje: v pritličju egiptanska umetnost, razkošje. Orienta v steklu, zlatu, srebru in slonovni kosti ter keramiki. V I. nadstropju pa slikarji Flamci, Italijani in drugi — skratka: mali Louvre. Ne veš, ali bi ostal pri Rembrandtovi materi ali pri Bruegelovi sliki Post in pust, ali pri Tizianu, Tintoretu, Rafaelu. Ob vsem prerivanju in naglici (ker smo gruča, moramo naprej), da ne motimo ostalih obiskovalcev), pa lovimo še pritenjeni glas naše ljubezno umetnostne zgodovinarke prof. Milene (naj mi ne zameri, da se ne spomnim primka: nomen non est omen), ki nas vodi od platna do platna z razlago o značilnem trikotniku v slikah renesančnih mojstrov, o antični glorioli in nepoznavanju anatomije, o togosti in odraslem videzu otroka v Marijinem naročju. Šele pozneje postane ta otrok res otrok in iz deklice Marije se razvije mati in še pozneje je že navadna meščanka brez gloriole.

Kako bi po vsem tem mogli mimo razstave gotike v Steinu pri Kremsu. Stein-Krems je mesto-muzej. Njegove ozke, starinske ulice so polne muzejskih presenečenj od romanike do baroka: freske, v vdolbinah hiš stari kipci, laterne, oboki, baročne skulpture, mestni stolpi, stolpiči, mostiči. Ni čudno, da je prav ta kraj dal iz znane družine umetnikov Schmidtov svojega Kremser Schmidta. V stari minoritski cerkvi je stalna razstava njegovih del, občasno pa se umakne večjim razstavam svetovnega pomena — tokrat npr. razstavi gotike. Trinajst evropskih držav je posodilo eksponate, med njimi tudi Jugoslavija. Gotika! in že misliš na katedrale in ozke, šiljaste stolpiče in okna, na visoko razpete loke in oboke, na mračno

notranjščino cerkva in togo padajoča oblačila svetnikov. Tu pa je zbrano vse: barvasta steklena okna in stekleni izdelki za vsakdanjo rabo, plastika, stenske preproge, vezene na škofovskih mitrah in palicah, slike, kipi in krilni oltar. Na častnem, osrednjem mestu stoji naš ptujski krilni oltar mojstra Konrada Laibla. Koliko različnih Kristusov: od tistega, ki pozira celo takrat, ko umira (starejša gotika), do onega, čigar lega ni več tako »božanska«, ko ga snamejo s križa. Studentika umetnostne zgodovine je vodila po razstavi s prijetnim glasom in čudovito kultivirano dikcijo. Osvojila nas je s prikupnim nastopom, skromnostjo in — znanjem, ki je presegalo naučeno modrost vodičev po razstavah. Njene sentence o srednjem veku in tedanjih ljudeh so ob nekaterih eksponatih krepko spreminile našo predstavo o gotiki! Ni bilo takrat vse tako mračno in v onostranstvo uprto! Prav iz strahu pred neznanim »onim« svetom, pripravljanjem nanj, so se ljudje zatekali po tolažbo v telesne užitke. Iz askeze v ekstazo, ali kakor že pri omenjenem Brueglu — iz posta v pust.

Po ogledu razstave nas je na rotovzu zelo ljubezno pozdravil mestni župan. V svojem govoru se je med drugim zahvalil za naše sodelovanje na razstavi (ekspozit), prof. Slodnjaku pa je izročil spominsko darilo — katalog z reprodukcijami razstavljenih del. Bogato doživetje tega dne, slovo od Kremsa in (na uho povedano) kozareček dobrega vina — iz vsega tega se je razvil dve in pol urni (kolikor je trajala vožnja do Dunaja) »koncert« slovenskih pesmi, ne da bi eno samo pesem ponavljali. V St. Pöltnu je prof. Slodnjak omenil, da so tam nekje še Jenkova pisma in že je zaorila »Naprej zastava slave«, ki pa se je umaknila »večerni uri«. Tu zveni vse to sicer zelo čitalniško, v tujni pa smo ljudje ob taki večeri uri in celodnevni doživetjih (ko se spopustišvo čuditi, kaj vse je človek — umetnik ustvaril iz svoje bolečine in navdiha) mehkejši, manj izbirni. Sicer pa naš »koncert« ni bil kar tako. Priznanje in »bero« pa smo prav nepričakovano uživali šele čez nekaj dni, o tem pa pozneje.

NADA KRANJC

Priročnik o vrstah in uporabi audiovizualnih pripomočkov

krate dragoceni čas, ki bi ga lahko koristneje uporabili za ustajenji način pretežno verbalnega poučevanja in utrjevanja učne snovi. Ta vrzel, ki nas je pri našem šolskem delu doslej močno ovirala, je sedaj zapolnjena.

Zvezni zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj v Beogradu je oskrbel prevod knjige »AUDIO-VISUAL MATERIALS THEIR NATURE AND USE« (Audio-vizualna sredstva, njihova priroda i potreba), ki sta jo napisala Walter A. Wiltich in Charles F. Schuller, ameriška strokovnjaka za pouk s pomočjo audiovizualnih pripomočkov.

pripomočkov, kot tudi s pravilnimi metodami njihove uporabe. Razumljivo je torej, da morajo razredni učitelji, prav tako pa tudi nadzorniki in upravitelji šol, poznati audiovizualne pripomočke in vedeti, kako jih izbirati in kako uporabljati.

Nad 400 strani bogato ilustriranega teksta sta avtorja razdelila na 16 vključenih poglavij, v katerih sta na strokoven in istočasno poljuden ter nazoren način podala pregled in način uporabe tako rekoč vseh audiovizualnih pripomočkov od preproste šolske table do modernega televizorja. Poglavja so opremljena z zaključno besedilno prilogjo in seznam pri-padajočih učnih pripomočkov. Izbrani stvarni register omogoča bralcu, da v knjigi takoj najde to, kar trenutno potrebuje.

Čeprav je delo nastalo na podlagi izkušenj ameriških šol in za uporabo pri delu v ameriških šolskih razmerah, bo pronicljivo bralcu v tem delu našel marsikatero koristno spodbudo za poglavitno in bogatstvo nazorne-ga pouka v razredu.

Knjiga stane 25 N-din. Priporočamo jo zlasti večjim osnovnim šolam in področnim zavodom za prosvetno pedagoško službo.

VIATOR

Športna vzgoja na šolah

Kaj je pokazala anketa med učenci na šolah prve in druge stopnje

Anketa, ki je bila izvedena konec šolskega leta 1967 na šolah prve in druge stopnje (v nji je sodelovalo 3000 učencev), je pokazala:

1. Predmet telesne vzgoje v šolah je priljubljen, če ga poučujejo kvalificirani pedagogi, ki ta poklic opravljajo z navdušenjem in so zanj prikladni.
2. Bolj je predmet priljubljen v nižjih kot v višjih razredih osnovnih in srednjih šol.
3. Mladina se za telesno kulturo zgodaj navduši, posebno če živi v »športnem okolju«.
4. Za šport mladino navdušijo športniki, pedagogi, prireditve, nastopi itd.
5. Idealno bi bilo, če bi bili pedagogi hkrati tudi športniki — aktivni ali bivši.
6. Športna vnaša se v letih šolanja pravilno manjša.
7. Učni uspeh na tem področju zagotavljajo dobri pedagogi, šole nato so potrebni ostali vadbeni pogoji.
8. Posebno za učence v Sloveniji primanjkuje dobrih učiteljev.
9. Zelo velik je namreč odstotek učencev, ki na višjih šolah ne bi več želele telesne vzgoje in se ne nameravajo več ukvarjati s športom.
10. V šolah vzgoje relativno malo športnikov tekmovalcev in še manj tekmovalk.
11. Porazno je veliko število kadilcev, stalnih in priložnostnih, žal tudi med učenci športniki.

ALI JE V SLOVENIJI SMUCANJE RES NAJBOLJ MNOŽIČEN ŠPORT?

Podatki kažejo, da se bolj uveljavljajo športne igre — rokomet v osnovni šoli, nogomet v strokovnih šolah in košarka na gimnazijah.

Če bi anketirali še šole na Primorskem, Dolenjskem in v Prekmurju, bi bilo privržencev smučanja še manj. V zadnjih letih vse bolj stopajo v ozadje klasične športne panoge: atletika, gimnastika in smučarski tek, čeprav so v učnih načrtih zastopane, toda niso dovolj množične. Zanimivo je, da je veliko število tistih, ki jih v mladosti v dobi šolanja ni pritegnila nobena panoga.

So očitne razlike v rezultatih ankete na posameznih šolah, kar je odvisno od dela in prizadevanj učiteljev, ne pa toliko od vadbinih pogojev. Pedagogi, ki delajo v relativno slabih pogojih, so dosegli boljše rezultate kakor njihovi kolegi, ki delajo v boljših pogojih.

Predvsem ne znajo pedagogi mladine za šport dovolj motivirati, ne znajo vzpostaviti primerljivih odnosov in dobrega vadbene, ga vzdušja. Večkrat pa vodijo ure šablonsko praktično brez prave vneme.

PREDLOGI

ZA IZBOLJŠANJE STANJA

1. Organizirati bi bilo potrebno pionirske športne šole, kar je ustaljena navada pri narodih, ki so na tem področju pred nami.
2. Ponovno bi bilo potrebno čimveč šolska tekmovalstva v gimnastiki, smučanju in atletiki. Ta tekmovalstva so bila že tradicionalna, vendar so danes precej izumrla.
3. Večjo pozornost bi bilo potrebno posvetiti posvetovanjem telesno vzgojnih pedagogov, ki jih danes skoraj ni več.
4. Tudi kadrovske šole bi morale postati resnična »kovačnica« dobrih kadrov.
5. Oživeti bi bilo potrebno

propagando za šport med mladino.

6. Športne zveze naj bi pošiljale bodisi svoje trenerje ali pa vodilne tekmovalce po šolah, da bi demonstrirali svoje panoge.

7. Uradni načrti za ta predmet naj bi bili prilagojeni vadbinih razmeram posameznih šol, tako bi se ublažilo nasprotje med uradno predpisanimi smotri in dejansko prakso. Jože Ažman

PREMALO ZANIMANJA ZA BOGATE ZBIRKE

Če bi bila pomembnost neke kulturne ustanove ali spomenika tudi že merilo za njegovo financiranje, potem ptujskega pokrajinskega muzeja ne bi imenovali bogataša, ki mora živeti v revščini. Samo seštevek vrednosti eksponatov, spravljenih v arheološkem, kulturno-zgodovinskem in

etnografskem oddelku ter oddelku ljudske revolucije je namreč več milijonski.

To bogastvo si hodijo ogledovat ljudje od vsepovsod, vsako leto je okrog 40.000 obiskovalcev, največ šolarjev. Prihajajo iz vse Slovenije, v denarni oskrbi pa ga ima kar občina Ptuj, kot denimo, npr. kakšno osnovno šolo. Temu, se pravi, zmožnostim ptujske občine primeren, je tudi dotok denarja. Muzejski delavci ga dobivajo samo za plače; za vzdrževanje objektov in vse drugo pa ga preprosto ni.

Ravnateljica muzeja Vida Rožčeva pravi: — Občina nima denarja, republiški sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti pa niti razumevanja. Preveč je odmaknjen od nas. Osnovala se je menda prof. Suligojeva iz ptuj-je sicer že neka komisija zato, da bi financiranje tovrstnih objektov pravičnejše reševali. Doslej se je sestala dvakrat in ugotovila, da je treba potrebe temeljito proučiti. Pa je že vse proučeno: na zavodu za spomeniško varstvo imajo gradiva o tem več kot dovolj, kopicijo se načrti, potrebe so torej očitne in jasne. Ne prosimo denarja za interno urejanje (tega se mora lotiti kar tehnično strokovno osebje muzeja, ki se po potrebi spremeni v obrtniško ekipo), temveč zgolj za reševanje samih objektov. Starost in vlaga načenjata grajske zidove, razpoke se širijo, uničujeta kazemate, zavarovati bi bilo treba kolo starega vodnjaka, rušijo se stolpiči, potreben bi bil obroč okoli gradu...

Kadar se ptujski muzealci zberejo na sestanku z najboljšim namenom, da bi se pogovarjali o funkciji muzeja, se skoraj vedno zgodi, da končajo pogovor s tem, kar jih najbolj vznemirja: kako bo z vzdrževanjem gradu...

Cudoviti stari grad, ki bi se dal na moč lepo urediti. Seveda

ne le v okviru ptujske občine, temveč republike. Pa tako ponosni smo na naša tri atraktivna mesta: Kostanjevico na Krki, Ptuj, Slovenj Gradec. Vprašanje je, kdaj bomo ta ponos spremeni- nili v razsodnost in se naučili vlagati denar tja, kjer je naj- važnejše. Kjer že grozi uničenje nečemu, česar ne bomo mogli ni- kdar več popraviti, kar je nepo- novljivo.

In druga plat medalje: kako znamo izkoristiti bogastvo, ki ga imamo. Vzemimo, na primer, šole. Kako koristijo ptujski muzej? — Nikakor ne tako, kot bi ga lahko — so nam dejali. Seveda, to je odvisno od učitelja. Učitelji za likovni pouk znajo umetnostno gale-rijo npr. lepo izkoristiti, izjeme pa so učitelji zgodovine, ki znajo uspešno uporabiti gradivo, ki je v muzeju na voljo (izjemen primer je medna prof. Suligojeva iz ptujske gimnazije, ki redno vodi učence v muzej).

Ptujski muzej hrani v svoji arheološki zbirki gradivo, ki govori o lirskih in keltskih naselbinah, pa grobovih Rimljanov, življenju Starih Slovanov, zbirka najdb iz staroslovanskih grobov pa je sploh največja v Sloveniji. Iz tega in drugega gradiva bodo prirejali prihodnje leto posebne tematske razstave: o nakitu, keramiki, steklu, porcelanu. Predstavili bodo grafiko v muzeju — od najstarejših grafičnih listov do začetka 20. stoletja.

Prosvetna funkcija muzeja je v zadnjih dveh letih nekoliko zamrla, ker so bili zaposleni predvsem s preurejanjem zbirke, pred tem pa so pripravljali ure, poseb- nej za šolsko mladino. Gradivo so temeljito proučili, pripravili to, kar je bilo za šolo posebej zani- mivo, in se pedagoško poglabili v priprave. Takšne ure pa bodo ob tematskih razstavah spet zažive- le, seveda ob primernem zani- manju zanje. M. Kunej

»Mitrova glavica« iz Pokrajinskega muzeja v Ptuj

IZ SOVJETSKE PEDAGOŠKE PRAKSE

POUK BREZ OCEN

O zanimivem pedagoškem poskusu pripoveduje docent samarkandske univerze Rušan Habib. Ko je bil prevzel namesto obolelega prijatelja začasno poučevanje matematike v navadni osnovni šoli, je že po prvih sprašanih učencih opazil, da je računsko znanje v vsem razredu prav majhno in da imajo učenci do tega predmeta malo veselja. V začetku so »padale« dvojke, ki so vzbujale med otroki razburjenje in jok, a bolj iz bojazni pred kaznijo doma kot kaj drugega. Po prvem razburjenju pa so se združili učenci v nekaj bojkot do učitelja in niso hoteli odgovarjati tudi na lažja vprašanja. V čem je stvar? »Ali nam boste še dajali slabe ocene?« so spraševali učitelja. Tako se je začel pedagoški poskus. Učitelj je obljubil učencem, da jim ne bo več dajal slabih ocen, ampak tudi dobrih ne. Pouk se bo razvijal brez ocen.

Le polagoma je začel izginjati iz otroških glav veliki strah pred dvojkami in iz težkih sanj strogi učitelj obraz, razpotegnjen med pet zadržanih števk. Račun- stvo začne postajati najzanimivejša učna ura. Ko da je ves razred objel v kolektivnem ustvarjal-

nem znanju. Če rešuje eden od učencev pri tabli zamotano nalo- go, sledijo ostali pazljivo na deski stajajočim številkam, nad raz- redom leži popolna tišina, a ko se spraševanemu kje zatakne, iščejo ostali napeto v svojih glavah rešitev, ki se pokaže v vidnem olaj- šanju, ko je na tabli nakazan pra- vilen izhod. Sledi živahno kome- ntiranje reševanja vprašanja. Ocene so pozabljene. Ves razred tako vzljubi matematiko kot književ- nost ali zgodovino, kjer noče pre- slišati nobene besede.

Sovjetski pedagog meni, da bi morali biti v prvi vrsti ocenjeni tisti vodilni šolniki, ki šole vodi- jo, klasificirajo učitelje in pri tem pridajajo vse prevelik pomen količini ocen v redovalnicah. Mnogokrat prav po teh količinah presoja delo učiteljev. Saj je gotovo, da so ocene potrebne, a le pri važnih nalogah, kot so izpitne ali kontrolne. Dajati pa oceno vsak hip, je nepravilno, ker dela iz ocene nekaj fetiš. Gorečnost po odliki vzbuja v marsikaterem dobrem učencu domišljavost in bahavost, zavest premoči, v manj nadarjenih pa manjvrednostni kompleks. Stalni strah do slabe ocene jim paralizira voljo in miš- ljenje, vzbuja odpor do učenja.

Današnji sistem ocenjevanja je tako ukoreninjen, da si ga je težko predstavljati drugačnega. Njegova slabost je prav v tem, da sloni v prvi vrsti na oceni. Z manevriranjem med slabimi in dobrimi ocenami podpira ta na- čin povprečne učence, a kaznuje najboljše — nekakšna politika biča in sladkorčka. Slabo je, če zahte- va predavatelj učenje na pamet celih strani, nemogoče pa je to pri matematiki, ki je trden sistem logičnega presojanja. Po zgornjem poskusu naj bi si učenci ne prisvajali samo logike vsega pred- meta matematike, ampak tudi lo- giko vsake učne ure. Učenci naj postanejo učiteljevi sodelavci. Njih mišljenje je treba tako trenirati, da je med minulim in pri- hodnjim poukom vzpostavljena aktivna povezava. Učenci naj po- samezna dejstva sami opazujejo, jih analizirajo, primerjajo, delajo zaključke.

V našem slučaju je tak način

OSNOVNA ŠOLA PONIKVA,
občina Šentjur pri Celju
razpisuje eno službeno mesto

— UČITELJA za razredni pouk za nedoločen čas in eno službeno mesto

— UČITELJA za razredni pouk za določen čas

Eno stanovanje zagotovljeno.

KOLENDAR NARAVE

Ciciban je letošnje leto na estetsko in izobrazbeno učinkovit način povabil učence, naj sode- lujejo, naj opazujejo naravo po koledarju in to zapisujejo.

Veseli nas odziv učiteljev od 1. do 3. razreda, ki so vključili učence v Cicibanovo akcijo.

Pomen učnovzgojnega področ- ja spoznavanja narave in druž- be v prvih treh letih osnovne šole je zlasti v tem, da bogati otroška izkustva z novimi spoznanji. Predmet spnd nudi izhodišče in vsebino drugim učnovzgojnim predmetom na nižji stopnji. Prav je, da ga učitelji pri sestavljanju podrobnih učnih načrtov najprej vpišejo. Obogatiti in olajša izbiro berilnih sestavkov, popestri vse- bino uporabnih nalog pri račun- stvu ter je vodilo pri likovnem in glasbenem izražanju. Če se učitel- jeli te prednosti zaveda, ni ni- kdar v zadregi, ko daje naslov spisovnim šolskim ali domačim nalogam ali išče vaje za jezikov- ni pouk. Vsebinsko so bolj doži- vete in učencem bližje. Koliko več in lepše lahko napiše o svo- jem zajčku v jeseni, muci, psičku pozimi, kot ob stereotipnem na- slovu: jesen je tu, zima je prišla.

Prav posebno primerna in nujna na tej stopnji je učiteljeva naloga, da izkoristi vse možnosti za sistematično opazovanje narave z njenimi spremembami v let- nih časih. To delo si olajša, če vodi koledar narave. Pojma »ko- ledar« ne sme posredovati suho- parno, neživiljenjsko tam okrog novega leta, ko mu določi eno, kvečjemu dve uri časa v učnem načrtu.

Spremembe v naravi sprem- ljajmo ob koledarju! Načrtno na- vajamo učence na opazovanje narave. Izkoristimo ekskurzijo v gozd ali na polje, v vinograd ali sadovnjak in od tega dne se odo- ločimo, da bodo učenci opazovali, kakšno je vreme, kakšno je to- plotno stanje, katera so najvaž- nejša opravila na polju, vrtu, sa- dovnjaku. Tudi važne dogodke si bodo zapisali, če so tedaj kaj do- živeli.

Pa boste zmajali z glavo in ugovarjali, v prvem razredu vse to ne bo šlo, ker otroci ne pozna- jo črk. Poglejmo, če je ugovor upravičen.

Na listu (najprimernejša je polovica risalnega lista iz risan-

ke) določimo stalne rubrike in va- nje vpišemo: dan, vreme, nara- va, delo.

Dokler učenci še ne znajo pi- sati, izrežejo barvni papir modre barve za nebo, rumene za sonce, oblake, dež, drevesa, plodove... Seveda so za iste pojme vedno isti znaki. Vogel lista nalepimo dan in ime meseca (izrezali smo ga iz lanskega koledarja). Tako dobimo teden. Ob koncu tedna se nabere 7 listov na kartonu na steni, ob koncu meseca trideset, in tu je bogata in pestra ilustra- cija učencevih opazovanj, obenem pa široka, doživeta snov za ust- no izražanje. Pri računstvu bomo seštevali sončne dni, jih dopol- njevali s številom deževnih, vet- rovnih, meglenih, sneženih. Ra- čunali in šteli bomo drevesa, ki so izgubila listje, ter imenovali tiste, ki so šeolistana. Poljski pridelki bodo že spravljeni razen morda repe, koruzne slame. Ve- deli bomo, ali so se škorki odsel- ili pred lastovkami, ali jih je še videti. Učenci bodo spremljali vsa opravila v posameznem let- nem času, ker bodo vsako pose- bno poročilo sproti vnesli v kole- dar. Najpridnejši bo morda se- stavljaj svoj lastni koledar opa- zovanj, če ga bo učitelj k temu vzpodbudil. Ob koncu jeseni, zi- me, spomladi pa bo v razredu majhna razstava. Zbrana bo vsa dokumentacija o posameznih let- nih časih, vidne bodo posamezne značilnosti jeseni, pomladi, zime.

Vsako naslednje leto bodo za- pisniki preciznejši, kakor to pač zahteva vertikalna rast predmet- nega področja.

L. K.

ZAPOZNELA ČESTITKA

Letos 11. julija je dopolnil 80 let svojega plodnega življenja to- rariš Mirko Dermelj, dolgoletni direktor Zavoda za gluho mladino v Ljubljani in znan surdope- dagog, ki je skoraj vse svoje živ- ljenje posvetil tistim otrokom, ki so zašli v svet tišine.

Cepprav je že dolgo let upoko- jen, je bil do nedavnega še ved- no v vodstvu Učnih delavnic Za- voda za gluho mladino in tako pomagal pri rehabilitaciji gluhih. Tudi sedaj ne miruje. Piše zgo- dovino zavoda za gluho mladino in prevaja tujo literaturo v stro- kovne namene.

Osebnost skromen, ni nikdar si- lil v ospredje, vse kar je napra- vil, je bilo plod njegovega dela. bičnega in stvari predanega dela. Za svoje izredne zasluge na področju defektologije je dobil številna priznanja, pred nekaj leti pa mu je bil podeljen naslov pedagoškega svetnika.

Veliko zahvalo so mu dolžni tudi pedagogi in gojenci iz Zavo- da za slepo in slabovidno mladi- no v Ljubljani, saj je bil tovariš Dermelj tisti, ki je l. 1944 spre- jel v okrilje svojega zavoda slepe gojence, potem ko so njihov ma- tični dom v Kočevju porušile nemške bombe. Nudil jim je dom in razdal svoje plemenito srce.

Ko mu ob njegovem čestitilji- vem jubileju čestitamo, mu hkrati želimo še veliko let plodnega življenja, zdravja in zadovolj- stva.

Upravni odbor osnovne šole
»JANKO KERSNIK« BRDO
p. Lukovica, občina Domžale
razpisuje prosto delovno mesto

— UČITELJA

na podružnični šoli Zla- to polje do konca šol- skega leta 1967/68

Nastop službe 1. dec. 1967.

Možnost sprejema za nedolo- čen čas. Družinsko stanovanje v novi šoli.

Nove knjige

NEKAJ ZVEZKOV ZA IZOBRAŽEVALNE NAMENE PROSVETNEGA SERVISIA. — Dolgoletno izdajanje ciklostiranih zvezkov za izobraževalne namene, ki ga opravlja zavod Prosvetnega servisa, je manj zapazeno splošno dejstvo, da o tej dejavnosti tisk malo ali nič ne poroča. Kdor pa je seznanjen z dejavnostjo Prosvetnega servisa in se je poslužil možnosti, ki jih nudi zavod s ciklostiranimi ošurami, diapozitivi in magnetnimi trakovi, bo prav gotovo dojel prednosti uporabe takega gradiva bodisi za splošno izobraževanje ali pa za ožje šolske namene. Nekaj primerov naj zgolj ilustrira, kaj je zadnje čase izšlo pri Prosvetnem servisu.

Revija „Lutka“ (izhaja prvo leto, 5. številka) je po smotnosti urejenosti in vsebini vredna vse pozornosti. Ob praktičnih navodilih in izkušnjah je dodana lutkovna igrara — Frana Milčinska, seveda je v reviji dovolj risb in fotografij. Osmi zvezek Dramske knjižnice prinaša komedijo Jeana Anouilla „Ples tatov“ v prevodu Radojke Vrančič. Taki zvezki dramskih del so namenjeni predvsem ljudskim, amaterskim odrom, prav pa je, da so ti komadi lahko uprizarljivi in tudi prijetno komični, saj taka dela gredo najbolje med publiko. Filmski bilten „Novi filmi“ prinaša v 26. številki kratak informativno-juristični prikaz najzanimivejših domačih filmov lanskega festivala v Pulju. 27. in 28. številka pa prinašata kratke ocene različnih tujih filmov od „Goldfingerja“ do „Sanjavih zvezd Velikega voza“. Torej vse po vrsti, od zabavnega ali kičastega filma, pa do zahtevnih filmskih stvaritev. Tako je mogoče zaenkrat razbrati, s čim se srečujemo v naših kinematografih, zato so take priročne informacije lahko tudi uporabne pri izbiri šolskih filmov.

„Filmski list“ pa ima nalogo, da obširno, analitično podaja estetsko podobo enega filma, in ob tem tudi vse tisto, kar je specifično za režiserja in njegov slogovni prijem ipd. Četudi smo vajeni sobotnih radijskih oddaj „Gremo v kino“, mikavnega načina informiranja in kratkih kritičnih beležk, pa je bržčas ta oddaja časovno prekratka, zato bo prav „Filmski list“ dobrodošel tistim, ki se zanimajo za sedmo umetnost in ki morda imajo filmsko vzgojo na šolah. Za slednje pa bo ta list kar nepogrešljiv, saj je celotna struktura filma težko razložljiva pri zahtevnejših filmih, kot so Orsona Willisa „Process“, Agnes Varda „Sreča“ ali J. Lesoya „Službeni čepur“. Ima vsak od avtorjev analitičnega prikaza svoj prijem, pa se v vsakem zvezku odraža prizadevano delo in poznavanje filmske govorice, pa tudi zmožnost estetskega posredovanja iz-te.

V seriji „Umetnost in kultura“ pa je mikaven zvezek Ivana Sedeja „Slovenska grafika“. Vsebinsko je povezan s 57 diapozitivi, ki naj ilustrirajo najvidnejše grafične posameznike deli. Uvodoma podaja informativno besedo o grafičnih tehnikah, nato pa preide v skopo odmerjeno razlago k posameznim grafikam. Zdi se, da bi taka tema zahtevala vsaj še en zvezek, ker je ponekod le preokop besedilo in se lahko celotna zamisel ustavi pri informativnosti, ki ne doseže globljega kontakta z gledalci. Sanišar šitar je v zvezku „O slovenski ljudski umetnosti“ podal lep informativni prikaz z raznoter motiviko.

Mladinska knjiga in vzgoja

SVET MODERNE UMETNOSTI

Avstrijsko združenje BUCHKLUB DER JUGEND je v gradu Sommerau pod Semmeringom priredilo v oktobru srečanje učiteljev s Stajerske, na katerem so temeljito razpravljali o tem, kako približati otroku knjigo. Zbrali so se poverjeniki za mladinski tisk na šolah, ki so se najbolj izkazali. To srečanje jim je bila hkrati tudi nagrada za njihovo požrtvovalno delo, kajti na avstrijskih šolah poverjeniki za tisk opravljajo svoje delo brezplačno. 10 do 15-odstotni popust, ki ga jim založbe priznajo, prostovoljno odstopajo za druge namene.

Sprejel sem njihovo povabilo ter se udeležil srečanja. Reči moram, da je bilo nad vse uspešno. Videli in slišali sem marsikaj, kar bi lahko uporabili in uveljavili tudi na naših šolah. Skušal bom v treh krajših člankih zapisati najvažnejše s tega srečanja.

Najprej nekaj o združenju Buchklub der Jugend. Njegov osnovno načelo je: uveljavljati dobro mladinsko knjigo in z njo hkrati zmagovati nad slabo knjigo. Pomagati želi učiteljem, da bi knjigo kar najbolje vključili v vzgojno-izobraževalno delo v šoli, usmerjati pa tudi izvenšolsko branje mladega človeka. Priznajmo, da smo pri nas prav oboje zelo zanemarili. Za učitelja pravzaprav nismo izdali priročnika, strokovne knjige, ki bi mu bila v tem pogledu v oporo. Strokovne literature za to področje pa imajo v Avstriji prav po zaslugi tega združenja kar precej. Toda o tem pozneje. Njihovo stališče je, naj učitelj ne razdeljuje le knjig in pobere od učencev denar zanje, njegova najvažnejša naloga je vendar, da poišče vse možnosti pedagoga za uveljavitev dobre knjige. Združenje odločilno vpliva na založbe, na njihove programe knjig za mladino, stori mnogo za boj proti lažni literaturi. Zalosten sem ugotavljal, da je pri njih naprednejši manj slabe literature za mlade kot pri nas, čeprav se štejejo za državo s socialistično ureditvijo.

Buchklub der Jugend ima po šolah svoje referente, poverjenike za tisk. Zanimivo je, da izdajo vsako leto Letni zbornik (Jahrbuch) za učence od prvega do zadnjega razreda osnovne šole, za gimnazije in posebej za poklicne šole. V zborniku je vsako leto nov izbor tekstov, ki so primerni za posamezno starostno stopnjo, terdisciplinarnem pristopu, v sodelovanju med psihologi in pedagogi, saj lahko le v obliki takega sodelovanja rešujemo kompleksne probleme, ki se postavljajo pred sodobno šolo.

Barica Marentič-Požarnik

Svet šole

OSNOVNE ŠOLE CERKNO

razpisuje prosto delovno mesto

— VODJE PODRUŽNIČNE ŠOLE BUKOVO

za določen čas

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Letni zbornik je podoben naši izdaji Ciciban bere. Učenci ga torej dobivajo poleg Berila in je seveda predviden za daljše obdobje. Take zbornike tudi pri nas hudo pogrešamo. Berila imajo čisto svojo nalogo. Nekaj drugega pa so vsakoletni izbori, ki lahko prinašajo zmerom sveže, najnovejše, dobre tekste za mlade.

Vsako leto natisnejo tudi KNJIGO ZA STARSE (Elternjahrbuch), s katero pa imajo nekoliko težav. S to knjigo skušajo na privlačen, godoben način vzgajati tudi starše. Težava pa je v tem, da imajo starši pač različno izobrazbo in da je tako težko v eni sami knjigi upoštevati različne ravni.

Poverjenikom za mladinski tisk natisnejo za nagrado knjigo DIE BARKE (Barka), ki pomeni zanje vsako leto pravo presenečenje. Barke je za učitelje ne samo dober priročnik, temveč pravi literarni zbornik. Nekaj vsebine: Otroci v pesmi, Zgodbe za otroke od 12 do 15 let, Aforizmi. Misli o vojni in miru itd.

Imajo tudi Knjigo za rojstni dan (Geburtstagbuch). V razredih z njo uveljavljajo lepo navado, da dobi vsak učenec za rojstni dan primerno knjigo. Denar zberejo učenci sami ali pa se porabi iz provizije, o kateri sem govoril na začetku. Dosegli so tudi, da dajejo v nekaterih podjetjih mladim za rojstni dan knjigo.

Pozornosti vredna je spodbuda, po zamisli Richarda Bambergerja z naslovom Zvabiti za branje! Združenje je kupilo več kovčkov, v katerih je po 30 izvodov iste dobre mladinske knjige. Tak kovček pride na šolo do učitelja. Učitelj razredu predstavi knjigo in prebere iz nje značilen odlomek. Se tisto uro razdeli knjige učencem, ki do konca učne ure iz knjige še tiho berejo. Nato odnesejo knjigo za teden dni domov. Potem knjige vrnejo, jih spravijo v kovček in ga odpošljejo na naslednjo šolo. Učitelj pa se seveda z učenci še pogovori o knjigi. Posnemajmo vredna zamisli. Zlasti bi jo lahko pri nas uveljavili na šole, ki še nimajo bogate knjižnice. Pa tudi druge šole si le težko privoščijo knjigo v 30 izvodih.

Na srečanju (letos je bilo že štirinajsto) vsako leto povabijo tudi priznanega mladinskega pisatelja. Tokrat je bil njihov gost pisatelj Otfried Preussler, ki ga tudi pri nas poznamo po knjigi Mala čarovnica. Prvi večer jebral iz svojih mladinskih del. Reči moram, da so ga zbrani učitelji poslušali z velikim užitkom, čeprav je šlo za nagajivost in otroške norosti Male čarovnice, Malega strahu in Malega povodnega moža. Naslednji dan je Preussler govoril o temi pisatelja in njegovi bralci. (Zapisati moram, da je Preussler tudi sam učitelj.) Kot učitelj večkrat prebere v razredu nov tekst in ga tako najbolje preizkusi. Veliko si dopisuje s svojimi mladimi bralci. Odgovori na vsako pismo. Pomembna so pisma bolnih in pohabljenih otrok, ki jim je dobra knjiga velikega pomena. Največkrat spodbudijo otroke, da napiše pismo pisatelju, starši ali učitelji. Pisatelj je povedal, da ima veliko bralcev tudi med odraslimi, kar dokazuje, da dobra mladinska knjiga ne pozna starostne meje.

V tem članku naj omenim še predavanje prof. dr. Otvalda Kropatscha, ki je duša združenja

za Stajersko. Govoril je o iracionalnem v delih za mladino. Zagovarjal je stališče, da ni mogoče shematsko določiti, kdaj se v človeku konča neko obdobje (na primer obdobje za pravljico). Če bi se shematsko končala obdobja v našem življenju, bi bil človek prikrajšan za nekaj lepega, velikega. Pravljica sega na primer tudi v obdobje od 9 do 14 let, seveda pa se spremeni njena oblika (fantastična pravljica). Umetna pravljica ima lahko obliko prave pravljice (Andersen). Večkrat je težko zarisati mejo med ljudsko

IV. KAJ JE MODERNA UMETNOST

Ceravno srečujemo izraz »moderna umetnost« kaj pogosto, pa natančno na težave, kakor hitro skušamo podrobno opredeliti ta pojem. Kakor je npr. pojem gotike ali renesanse več ali manj ustaljeno določen, opredeljen in zaobsežen, pa ne bi mogli reči isto za moderno umetnost. Različni avtorji dajejo moderni umetnosti različčen obseg in s tem tudi širino upodabljanja pojmov, izhodišč in hotenj. To neenotno naziranje o moderni umetnosti ima gotovo korenine tudi v časovni bližini posameznih pojavov in struj, ki so po svoji upodabljalni govorici lahko zelo raznorodne, na-

blížji taki, zgolj »opisne« realnosti, manj moderne od onega, ki poseže v interni svet te realnosti, četudi z deformacijami izraza ali s fantastično? Na taka in podobna vprašanja si bomo sami lažje odgovorili potem, ko bomo vsaj pregledno spoznali struje in hotenja od impresionizma dalje ob posameznih primerih v sliki.

Pojmenovanju »moderna umetnost« se umetnostna zgodovina rada izogne, kar je razumljivo, saj je izraz resda preohlapen. Vendar ga zaradi splošne prakse ne moremo prezreti, ravno zavoljo žive uporabi imajo pojem moderne umetnosti že ustaljeno praktično veljavo ne glede na to, da si poznavalci moderne umetnosti niso enotni glede obsega dobe in pomena pojma, ki naj bo nekaj osnovno skupnega različnim strujam novim likovnim pojavom po impresionizmu, ali z impresionizmom dalje. Izraz moderna sta prva uporabila književnika E. Wolff in Hermann Bahr, slednji je oznanjal s tem izrazom predvsem literarne pojave od naturalizma do dekadence in simbolizma, vendar je vključil tudi impresionizem in secesijo! Bržčas se je izraz moderna kasneje ustalil tudi v glasbeni umetnosti, upodabljalni umetnosti pa se laže približamo s posameznimi strujami, čeravno v vsakdanji prosti rabi slišimo o moderni umetnosti, ki je v prostem pojmenovanju precej prerasla zgolj tisti okvir, ki mu ga je dal avstrijski književnik H. Bahr. Zatorej v našem pojmenovanju moderne umetnosti ne smemo vključevati le impresionizem in secesijo, marveč tudi struje, ki so se zvrstile potem, predvsem pa velja naglasiti, da doba moderne umetnosti ni zaključena in da še traja.

Spričo uporabljivosti takega poimenovanja velja navesti torej gladišč o obsegu moderne umetnosti ne da bi se spuščali v kakršnekoli nadrobnoti. Umetnostni zgodovinarji in likovni esteti so bržčas najbolj naklonjeni misli, da je impresionizem zadnje poglavje nekega razvoja umetnosti, vse kar sledi impresionizmu pa spada v okvir pojmenovanja moderne umetnosti, za izhodišče jim služijo zgolj pojavi upodabljanja umetnosti in se ne oizirajo na istodobnost sorodnih pojavov pri ostalih umetnostih. Drugače ne je gladišče, ki vključuje impresionizem v krog pojavov moderne umetnosti in s tem navezuje začetke modernizma z označami, ki jih je že dal H. Bahr, vendar se je spričo razvoja modernih struj obstruj nenehno dopolnjeval. Čeprav gre beseda le o svetovni moderni umetnosti, pa je potrebno naglasiti, da je taka oznaka za nas najprikladnejša, saj se je z domačim impresionizmom začela nova doba domaćega razmaha upodabljanja umetnosti, in prav to dobo čutimo kot prelomno. Takoj očitna pa so poimenovanja, da začenja moderna umetnost že v romantiki.

(Nadaljevanje sledi)

Opomba: Spričo omejenih možnosti objavljanja reprodukcij je nujno, da bodo naslednji prispevki o svetu moderne umetnosti vključevali le poglavitve struje, zato bo iznuščeno tisto, kar ni osrednji, splošni pojav, npr. dadaizem, elementarizem, da bodo naša poimenovanja, npr. impresionizem ne bo tržni posebnosti mesta, marveč bo vključen v impresionizem, podobno bo pri abstraktni umetnosti. Tako poudarjanje je v skladu s pregledno vsebino in zamisljivo razširitev po moderni umetnosti, zlasti če upoštevamo omejeno število reprodukcij, ki jih list lahko objavi.

Svet osnovne šole

TONČKE ČEČ TRBOVLJE

razpisuje delovno mesto

— UČITELJA TELESNE

VZGOJE (ženska)

Pogoj: STU, PRU ali P

Nastop službe takoj ali po dnevniku.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Arcimboldo: Jesen, olje

in umetno pravljico (Grimm). Posebej se je ustavil pri lažni pravljici, v kateri prevladuje sladkobno pripovedovanje (je polna za lase privlečenih prilastkov), je brez ideje, brez prave fantastične (v njej gospodari brutalni realizem). Čas pravljice ni mimo, se je pa spremenila in se najbrž sploh ne imenuje več pravljica, a je tu, živi: Alice v deveti deželi, Pika Nogavička, 35. maj... začarana resničnost, utopijske zgodbe, znanstvena fantastika. Učencem je treba približati tudi sodobno umetnost, sodobno pravljico. Ne imejmo predsodkov, da ne bodo vsega razumeli, ne bežimo pred dobrimi sodobnimi oblikami, slogi v mladinski literaturi.

Na srečanju je vzbudilo veliko zanimanja naše poročilo o bralnih značkah. V razgovoru sem se lahko ponovno prepričal, da bi se iz te naše zamisli lahko nekega dne rodilo podobno združenje, kot je Buchklub der Jugend, še posebej, da bi kakorkoli tudi pri nas pomagali učitelji pri uveljavljanju dobre knjige.

Prihodnosti: Hospitacija na šoli v Münzschlagu: RAZGOVOR O KNJIGI.

Leopold Suhodolčan

videzno brez medsebojne zveze z različnimi slogovnimi in celo materialnimi izrazi.

Ze pojem modernega bi zahteval širše »izrecitno« razglabljanje, kar pa ne more biti namen takega informativnega seminarja, vendar naj skromna primerjava dveh umetniških del opozori na težavo pri določanju trdnosti določenega pojma modernega. V vsakdanji rabi radi navezujejo pojem moderno s sodobnim, ali kvečjemu še s tistim, kar je polpreteklo in sega tudi v sedanjost. Če primerjamo sliko italijanskega slikarja Arcimbolda (1530–1593) »Jesene« z impresionistično sliko »Mlada žena pri toaleti« Georgesa Seurata (1859–1891), tedaj zapažamo bistvene posebnosti obeh slik ne glede na različno tehniko slikanja in različna hotenja obeh slikarjev. Obe sta skupno to, da sta, vsak na svoj način, upodobil človeški podobi. Arcimboldova igra kombinacij jesenskih sadežev daje nekaj alegorični portret moža, ki asociira kljub slikarjevi fantastiki le neke individualne poteze, ki se razlikujejo od drugih podobnih alegoriziranih umetniških Seurat pa nam z svo jasnostjo osebnih vtisov podaja kos vsakdanje intimnosti mlade žene, ki jo je prikazal v trenutnem doživljanju ob njeni toaleti. Kljub tako različnim izhodiščem in hotenju obeh slikarjev pa je očitno, da Arcimboldo deluje s svojo fantastiko nenavadno v primerjavi z vsakdanjo umirjenostjo Seurata. Ali ne bo marsikdo ob primerjavi fantastike z realnostjo pomislil, da je prvotno novana slika moderna? Ali je odkril od fotografske stvarnosti merilo za pojem modernega? In tisti, ki je

sar ne zna, v redovalnici ima same zdrave cveke in le tu in tam je kakšna rahlična dvojka, da, celo ene tuberkulozne trojke se je polastil in jo tako odtujil nekomu drugemu. Pa tudi nediscipliniran je! Zadnjič je neko deklo cukal za kite, še prej pa je mokro gobo vrgel v steno. Vsi se grozno pritožujejo čez njega in pravijo, da je strašansko klepetav. Gospa, resno dvomim, da bo kaj z njim.

Spet mi je povedala, da je imela težko preteklost, da je fant živčen, da je odkril samega sebe in me prosila, naj z vsem tem računam. Menda je pozabila, da mi je o svoji preteklosti že dvakrat pripovedovala, pa tudi vse drugo mi je bilo že znano. Vseeno sva se ob slovesu drug drugemu zahvalila in se razšla.

Naslednji dan fant ni kazal kakih posebnih sprememb. Nekaj dni pozneje so mi otroci povedali, da si je pri tehničnem pouku iztezel iz lesenita oklep za zadnjico in se z njim pravočasno varoval. Njegova prisrčnost, pa naslednje dni ni poznala meja in jih še ne pozna. Matere, oziroma gospe Podpredpraznikove pa ni več na govorilne ure. Ne vem, kako da je naenkrat nič več ne zanjima, kako uspeva njen sin v šoli. Pa toliko bi ji imel povedati! Če bo še kdaj prišla, ji bom odkrito povedal: »Ne vem, gospa, če bo kaj z vašim fantom...«

David rimAs

PODLISTEK CIGANOVEGA KONJA

OD PETIH DO ŠESTIH

Zabavljivi napis symphoniku: flsAr

Na uho mi je prišlo, uho in besede pa so božji dar, na uho mi je prišlo, in v vsem kar pride na uho, je delček resnice, temu se izogne samo kak slavnostni rešferat, na uho mi je prišlo, in ne ferat, na uho mi je prišlo, ker če hučega, da mi je prišlo, ker če veš slišiš, več veš, na uho mi je prišlo, oh, kaj vse ne pride na uho, saj zato so nam dana ušesa in besede, na uho mi je torej prišlo, joj, kako smešno, kot na prišlo, joj, kako smešno, kot na prišlo, mer hoja na dolge proge, na uho mi je torej končno prišlo, da so postale brce na levo in na desno visoka moda v literaturi, na uho mi je še enkrat končno torej prišlo, da se je med to novo nogo metno reprezentanco vstulil tudi zgoraj omenjeni, za katerega pa nisem jaz prav nič kriv, da ima v svojem častitem priliku čisto ista samoglasnika kot moja uboga učiteljska para, in ta ponarejevalec starodavne storije o Krištofusu smrti me je obsodil, da bom moral, menda na sodni dan ali nekaj podobnega, krvave mačke zaloziti ali nekaj podobnega. Naše založbe pa so spet zamudile ugoden trenutek in pustile na cedilu nadobudnega obrekovalca, tako da je bil moral zateči v Čakovce, ali kam že, po pomoč in

jih le mogoče pospravila, če bi jih mešala med seno.

In v tem imenitnem prostoru potekajo moje govorilne ure. Učencem sem oznanil, da naj prihajajo njihovi starši v šolo od petih do šestih, da bodo izvedeli vse o otrocih. In kmalu so začeli prihajati. Od petih do šestih je bila govorilnica skoraj nabita. Staršem sem razlagal, jim svetoval, jih bodril, govoril o puberteti, s katero se da vsaka lumparija razložiti, in sploh. Vseh stikov in razgovorov s starši seveda ne morem popisati, lotil se bom le enega primera: primera gospe Podpredpraznikove. Njen sinko Pepček Podpredpraznik je bil lumpek in pol, to sem kmalu ugotovil, in ko je prišla mati prvič, sem ji lepo razložil: »Ne vem, gospa, če bo kaj z vašim fantom,« sem ji rekel. »Veste, ničesar ne zna, v redovalnici ima same zdrave cveke in le tu in tam je kakšna rahlična dvojka, da, celo ene tuberkulozne trojke se je polastil in jo tako odtujil nekomu drugemu. Pa tudi nediscipliniran je! Zadnjič je neko deklo cukal za kite, še prej pa je mokro gobo vrgel v steno. Vsi se že sedaj grozno pritožujejo čez njega in

pravijo, da je strašansko klepetav. Gospa, resno dvomim, da bo kaj z njim.

Moji izpovedi je dodala še ona svojo. Bila ni nič manj pretresljiva kot moja. Njena preteklost je bila bogpomagalj, zato je zdaj vsa živčna in ta živčnost je seveda prešla tudi na otroke in svetovala mi je, naj z otrokovo živčnostjo računam, za nameček pa me je še seznanila, da je fant v puberteti. »Odkril je samega sebe,« je učeno rekla. Nato sva se drug drugemu lepo zahvalila in se poslovila.

Naslednji dan je prišel fant marogast v šolo. Kaj so delali doma z njim, ne vem, vem le to, da od božanja še ni bil nihče marogast. Dva dni je bilo potem dobro, marogse so izgubile, fant pa je spet vsem po vrsti začel cefrati živce. Neke tovarišica je celo dejala, da ji je razstavljal živce na prave pravcate prafaktorje.

Čez štirinajst dni se je gospa Podpredpraznikova spet oglasila od petih do šestih. Ob srečanju sva oba globoko vzdihnila, se dvomljivo nasmehnila in že sem začel s svojo izpovedjo: »Ne vem, gospa, če bo kaj z vašim fantom. Veste, ničesar ne zna, v redovalnici ima same zdrave cveke in le tu in tam je kakšna rahlična dvojka, da, celo ene tuberkulozne trojke se je polastil in jo tako odtujil nekomu drugemu. Pa tudi nediscipliniran je! Zadnjič je neko deklo cukal za kite, še prej pa je mokro gobo vrgel v steno. Vsi se že sedaj grozno pritožujejo čez njega in

Mednarodni Cleveland program

Vsako leto Vestnik socialnega varstva razpiše štipendijo za Mednarodni Cleveland program. Ker malo ljudi ve kaj natančne o samem programu, se mi zdi umestno, da v kratkih obrisih seznanim slovenske socialne delavce, ki delajo v vodenjsko in osebnostno moteno mladino o namestu in vsebini Mednarodnega Cleveland programa.

Mednarodni Cleveland program je bil ustanovljen pred petimi leti v mestu Cleveland, država Ohio, pod idejnim in organizatorskim vodstvom dr. Henry Ollendorffa. Financiran je od prostovoljnih prispevkov posameznikov, socialnih institucij in v zadnjih dveh letih prispeva tudi določeno vsoto Fulbrightova komisija za vzgojo in izobraževanje.

Prvotna zamisel izmenjave izkušenj dela na področju vodenjsko in osebnostno motenimi mladoletniki zgolj z nemškimi socialnimi delavci je kmalu postala pretesna. Razširila se je v vsebinskem in geografskem pogledu. Poleg matičnega mesta Cleveland je zajela še štiri druga mesta: Chicago, San Francisco, St. Paul in Minneapolis, vsebinski koncept pa se je razširil še na področje mentalne zaostalosti, posebnega šolstva, otroškega varstva in mladinske organizacije.

Zadnje leto se je programa udeležilo 180 socialnih delavcev in mladinskih voditeljev iz 110 držav vsega sveta. Od socialističnih držav so bile zastopane poleg Jugoslavije (po 1 udeleženka iz Zagreba, Beograda in Ljubljane) še Češkoslovaška in Poljska.

Program traja štiri mesece in je razdeljen na dva dela. Teoretični del obsega šest tednov trajajoča predavanja na univerzitetnih mestih, kjer se udeleženci seznanijo najprej z najosnovnejšimi geografskimi, ekonomskimi, demografskimi, političnimi in drugimi podatki in problemi v Ameriki, kasneje pa se štipendisti sreča še s socialnimi, rasnimi, religioznimi vprašanji, spozna organizacijo mladinskega sodstva, socialne službe, šolskega sistema, ogleda si vzgojno-pedagoške domove, tiralne postaje, mladinske zapore, bolnice, posvetovalnice, obišče številne prostovoljne organizacije, ki se bavijo s temi problemi itd.

V tem prvem obdobju šestih tednov štipendisti živijo pri treh različnih ameriških družinah. Organizatorji programa težijo za tem, da udeleženci spozna različne nivoje ameriškega življenja, mentaliteto belih in barvnatih družin, bedo in razkošje ameriške družbe, želijo, da štipendisti vsaj poizkušajo razumeti različno vzgojo in različne poglede na ne-

rešljiva vprašanja te heterogene družbe.

Drugo obdobje obsega dobo desetih tednov. To je praksa, ki jo opravljaš že vnaprej izbrani organizaciji. Organizatorji programa želijo, da se organizacija, v kateri delaš, čim bolj približa tvojim željam, kar pa vedno ni mogoče. Delaš sicer kot enakopraven član, vendar za svoje delo nisi plačan. Štipendija vključuje samo prevozne stroške, stroške bivanja v Ameriki in 15 dolarjev žepnine na teden. S to vsoto si lahko plačaš mestni prevoz, znamke in pisma, obiščeš nekaj gledaliških in kinopredstav, kaj več pa si ne moreš privoščiti.

Program se zaključuje s tridnevnim bivanjem v Washingtonu, z

ogledom tega čudovitega mesta in z obiskom v Beli hiši, kjer nas je letos pozdravil sam predsednik Združenih držav Amerike.

Kvaliteta programa ni ravno na zavidljivi višini. Mnogo je odvisno od zunanjih činiteljev, kot je velikost grupe, kvaliteta predavateljev, družin kjer živiš, veliko pa seveda tudi od samega štipendista, njegovih želja in pričakovanj ter sposobnosti hitre adaptacije, ki pa je brez obvladavanja angleškega jezika skoraj nemogoča.

Kljub mnogim pomanjkljivostim tega programa, ki grene bivanje v Ameriki, je to vsekakor doživetje, ki se ga zlepa ne da pozabiti.

Barbara Breclj

PROGRAM DELA PODODBORA ZA ŠOLSTVO

Pred nedavnim je pripravil pododbor za šolstvo RO sindikata delavcev družbenih dejavnosti svoj program dela za prihodnje leto. Ta program predvideva med drugim posvetovanje o vlogi in nalogah sindikalnih podružnic v šolah ter posvetovanja s predstavniki občinskih odborov družbenih dejavnosti. Pripravili bodo analizo osebnih dohodkov v šolstvu ter raziskavo o samoupravljanju ter delitvi dohodka v šolah, spremljali delovanje republikanske in temeljne izobraževalne skupnosti, pa tudi problematiko financiranja strokovnega šolstva in sodelovali pri ustanavljanju posebnih izobraževalnih skupnosti.

Člani pododбора se bodo na posvetovanjih dogovorili s predstavniki sindikalnih podružnic za enotno akcijo sindikata pri reševanju problemov s področja šolstva. Mednje so uvrstili: programiranje dela in vrednotenje delovnih programov šol ter pogodbene odnose z izobraževalnimi skupnostmi, izpopolnjevanje notranje zakonodaje v šolah (statuti, pravilniki o delovnih razmerjih), merila za delitev osebnega dohodka in izpopolnjevanje pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov.

V novembru 1967 bo sekretar pododбора izdelal analizo o gibanju osebnih dohodkov v šolstvu (po profilih), ki naj bi omogočila primerjavo osebnih dohodkov prosvetnih delavcev z osebnimi dohodki podobnih profilov, zaposlenih v drugih dejavnostih. Na osnovi te primerjave bi izdelali predlog povprečnih družbeno priznanih dohodkov za posamezne profile prosvetnih delavcev, ki naj bi jih upoštevali

pri financiranju delovnih programov šol.

Do januarja 1968 naj bi strokovni sodelavci republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije (komisija za samoupravljanje) in republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije pripravili analizo o samoupravljanju in delitvi dohodka v šolah. Ta raziskava, ki naj bi jo obravnaval pododbor za šolstvo in z njenimi rezultati seznanili vse občinske odbore družbenih dejavnosti, naj bi dala vpogled v samoupravne odnose v izobraževalnih ustanovah (osnovnih in srednjih šolah) in opozorila na najbolj značilne negativne in pozitivne pojave v samoupravi praksi teh ustanov. Dala bi osnove za realno primerjavo med sedanjimi razmerami v šolstvu in razmerami, ki jih bo pogojeval novi sistem financiranja. Tako bi lahko ugotovili poglobljene napake, ki jih povzroča sedanjí sistem financiranja na področju samoupravljanja.

Dokler ne bodo ustanovljene vse možne posebne izobraževalne skupnosti, oziroma dokler ne bo rešen problem financiranja strokovnega šolstva, bo pododbor spremljal in podpiral delo akcijskega odbora pri izvršnem svetu in drugih strokovnih ter političnih organov (v zvezi z zbiranjem prispevkov gospodarstva za financiranje strokovnega šolstva) in njihovo dejavnost pri oblikovanju posebnih izobraževalnih skupnosti ter se zavzemal za to, da bi bilo financiranje strokovnega šolstva za l. 1968 urejeno tako kot za druge vrste izobraževanja.

Med svoje nadaljnje naloge si je pododbor zapisal še sodelovanje pri pripravljanju predlogov za razvoj in izpopolnjevanje sistema vzgoje in izobraževanja ter obravnavanje moralno političnih in idejnih problemov ljudi, zaposlenih v šolstvu.

Ukinitve podružnične šole v Orehovcih

»V Orehovcih, mali vasi sredi Slovenskih goric pri Radgoni, niso imeli šole. Otroci so hodili poldrugo uro daleč v šolo, delno v Radgono, delno v Radence ali Kapelo. Na splošno veselje staršev se v začetku februarja ob navzočnosti staršev in zastopnikov oblasti odprli šolo tudi v Orehovcih. Poslopije, v katerem sta sedaj samo dva razreda, je adaptacija nekdanje gosposke hiše bivšega dvlastnika. Šola bo postopno razširjena v večazredno... Tako je pisalo v časniku pred 16 leti. In danes?

Letos pa je svet za šolstvo razpravljal o ukinitvi šole v Orehovcih, ki je podružnična šola matične šole Gornja Radgona. Po obrazložitvi ravnanja matične o stanju podružnične šole v Orehovcih, je svet ob prisotnosti pedagoškega svetovaleca in zastopnika občinske skupščine sklenil, da bo na prihodnji seji skupščine predlagal ukinitve te šole, ker ni več pogojev za obstoj.

Razlogi: Medtem ko je bilo v prvih letih otrok za šolo več kot dovolj, je začelo v zadnjih letih število močno upadati. Letos se je vpisalo v I. oddelku 10, v drugi pa le 6 otrok, medtem ko je norma za en oddelk najmanj 16 učencev. Če bi torej hoteli zadostiti predpisom, bi morali oddelke združiti in uvesti kombiniran pouk s čimer pa se starši ne strinjajo. Za ukinitve pa govorijo tudi didaktični in materialni pogoji. Medtem ko velja vzdrževanje podružnične šole z osebjem 2 milijona 191 tisoč S-din, pa stane prevoz za te otroke do matične šole v Gornjo Radgono le okrog 193.600 S-din. (Pred 16 leti seveda za prevoz šolarjev še ni bilo posebej). S to obrazilostvijo in utemeljitvijo bo svet za šolstvo predlagal na prihodnji seji občinske skupščine ukinitve orehovske šole. Za ta ukrep so se sporazumno odločili člani sveta za šolstvo, zavod za prosvetno pedagoško službo in starši.

I. K.

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije — izide štirnajstredno med šolskim letom — Uredniški odbor.

Odgovorni urednik Drago Ham. Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2, tel. 313-722, int. 363. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, tel. 22-284.

Poslani predal 355/VI. Letna naročnina 10 N-din (1000 S-din), za šole in druge ustanove 20 N-din (2000 S-din).

Štev. tek. računa: 501-8-26-1. Tisk: CZP Ljudska pravica.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

Odlične ocene prvih treh številk revije Ciciban

»Letos smo uvedli Cicibana kot odlično dopolnilo pri pouku tudi v tretjem razredu. Tako so naročeni nanj vsi učenci prvega, drugega in tretjega razreda,« nam sporočajo učitelji iz vseh krajev Slovenije. Svojo radost ob vsaki novi številki Cicibana pa nam sporočajo tudi mnogi bralci, učenci prvega, drugega, tretjega in včasih celo četrtega razreda. Pišejo tako, kot sta pisala Bojana in Laci:

Dragi Ciciban!

Prvič se Vam oglašam. Hodim v 3. b razred. Uči me tovarišica Moravec Milena. Imamo jo zelo radi. Stanujem v bloku. Zelo rada berem Cicibana. Na Cicibana sem bila naročena tudi v prvem in drugem razredu. Rada berem Čebelico in Pionirski list, sta tudi lepa...

Lepo Vas pozdravlja Bojana Rajh, Ormož

Dragi Ciciban!

Ko stopi tovarišica s Cicibanom v roki v razred, se zelo razveselim. Ko razdeli Cicibana, najprej pogledam slike. Ko pridem domov, celega preberem. Moj najmlajši brat zelo rad gleda slike. Tudi oče in mati rada bereta Cicibana.

Lep pozdrav od Lacijske Kuzma Osnovna šola Franjo Golob na Prevaljah, 3. d razred

ODLIČNA OCENA BRALCEV IN UČITELJEV JE ODRAZ UMETNIŠKE IN PEDAGOGŠKE VREDNOSTI REVije CICIBAN.

Deset rednih in enajsta izredna številka Cicibana, ki bo izšla v maju, stane samo 11.—novih dinarjev.

VSEBINA 4., 5. IN 6. ŠTEVILKE BARVNE POLJUDNOZNANSTVENE IN LITERARNE REVije PIONIR

Obljubili smo vam, da bomo vnaprej objavljali naslove vseh prispevkov v reviji PIONIR, ki jo pogosto uporabljate pri pouku skoraj vseh predmetnih področij od 4. do 8. razreda.

Število naročnikov na revijo PIONIR naglo narašča od številke do številke prav zato, ker so vsi prispevki odlično dopolnilno čtivo na srednji in višji stopnji osnovne šole.

VKLJUČITE OBJAVLJENE PRISPEVKE V SVOJ PODROBNÍ UČNI NAČRT IN Z USPEHOM BOSTE ZADOVOLJNI!

VSEBINA 4. ŠTEVILKE:

Kolednica — ljudska pesem
Panjske končnice
Mali karikaturist razstavlja — Borut Pečar
Lažnivca — N. Nosov, odlomek v prevodu Martine Šircelj
Sončna Bela Krajina — geografskozgodovinska slikanica Ete Kunaver
Župančičeva Bela Krajina — Miljeva Tomc-Jekovec
Plovba po Jadranu v starih časih — dr. Ignacij Voje
Nastanek gora — Sonja Tovornik
Zemlja, naš planet in njena luna — Pavel Kunaver
Ljubljana — sanitetno središče — Matija Žgajnar
To in ono za zbiratelje gramofonskih plošč — Sergej Dolenc
Naš leteči inženir (šport) — Matija Dermastia
Mihec Pihec, Jezikovni kotiček, Pionirjeva pošta in Kviz

VSEBINA 5. ŠTEVILKE:

Avtomobil jutrišnjega dne — Mitja Tavčar
Četverkotno nebo — Janina David
Dežela — zgodovinskozemljepisna slikanica Ete Kunaver
Kjer hiša mojega stoji očeta — Miljeva Tomc-Jekovec
Tropski deževni pragozd — dr. Andrej Martinčič
Življenje v Srbiji v času Dušana Silnega — dr. Ignacij Voje

Živali v tropskem deževnem pragozdu — dr. Boris Sket

Minerali — Sonja Tovornik

Ali je na Marsu življenje — Pavel Kunaver

Gramofoni — Sergej Dolenc

Ptice pozimi — nagradni prispevek bralca

Odprto pismo reviji Pionir ob prvem šolskem polletju — Borut Pečar

Mladina je praznovala Prešernov praznik — Matija Žgajnar

Naši šolski listi

Mihec Pihec, Jezikovni kotiček,

Uganke, Pionirjeva pošta, Kviz

VSEBINA 6. ŠTEVILKE:

Indonezija — Vera Marchiretti

Koroška — literarnozgodovinskozemljepisna slikanica — Ete Kunaver in Miljeva Tomc-Jekovec

Velika Jupiter in Saturn — Pavel Kunaver

Trobila — P. L.

Napad na železniški most — Matija Žgajnar

Kamenine — Sonja Tovornik

Vojak gre na olimpiado — Matija Dermastia

Grenoble, mesto zimskih olimpijskih iger — Ivan Virnik

Repata, rogata, kljunasta, kosmata — žaba — Marko Aljančič

Ptice pleskarji — B. Buffon

Dvanajst ujev — dr. Milko Matičetov

Afriška plemena — Franc Lovrenčak

Dnevnik naravoslovca — Nada Gogala

Pionirjeva pošta, Nagradni kviz, Mihec Pihec, Jezikovni kotiček, Uganke

OB BARVNI REViji PIONIR LAHKO ORGANIZIRATE ODLIČEN SKUPINSKI POUK!

Zato takoj naročite za učiteljsko in pionirsko knjižnico dovolj vezanih letnikov revije Pionir!

Posamezna številka barvne revije PIONIR stane samo 1,30 N-din.

DVA STA SE POSLOVILA

Drago Vončina

Z novim šolskim letom je dopolnil svojo službeno dobo tovariš Drago Vončina, pedagoški svetnik in dolgoletni svetovalec učiteljev na osnovnih šolah.

Te vrstice mu niso napisane v slovo odkrivajo le naslove posameznih strani iz življenja in utrudljivega dela slovenskega učitelja, ki je tako bogato izpolnil njih vsebino, da lahko s ponosom zre na že prehojeno pot. Na tej poti je srečeval druge, jim pomagal kot človek, učitelj in svetovalec, zato ga danes, ko je prisel do pomembnega mejnika v svojem življenju, spremljajo naše dobre želje.

Kot mlad učitelj je v letih 1921—1928 služboval na osnovnih šolah v Ljubljani, v Papežih in v Mirni peči. Z vsi ljubeznijo se je posvetil pedagoškemu delu, vsemu, kar je našel čas, da se je strokovno in metodično izpopolnjeval in tako svoje znanje v polni meri lahko posredoval drugim, jim pomagal, kjer in kadar je bilo potrebno. Zato se je uspešno spopadel s težavami in obirnih nadaljevalnih šol, dosegel stopnjo predmetnega učitelja in po glavnem svoje znanje na filozofski fakulteti, ki jo je absolviral v Ljubljani. Znanje jezika mu je omogočilo, da se je udeleževal mednarodnih učiteljskih seminarjev in je poleg domače zasledoval tudi tujo strokovno in pedagoško literaturo. Jeseni leta 1926 je postal šolski upravitelj v Dolenji vasi.

Vrsto let je živel in delal v Beli krajini, deželi sonca in dobrih ljudi. Leta 1938 je postal šolski nadzornik za okraj Črnomelj. Prav tu je v najtežjih dneh, ko je pri nas pustošila vojna, dokazal, da je pravi slovenski izobraženec vseh ob strani svojega ljudstva in je njegovo življenje tesno povezano z njim. Organiziral je sindikalne podružnice in vodil tečaj za učitelje pripravnike.

Po osvoboditvi je bil imenovan za šolskega nadzornika v okraju Ljubljana-okolica, po spojitvi okrajev pa mu je bila zaupana odgovornost za službo za okraj Ljubljana. Opravil jo je od 1. septembra 1953 dalje. Znan je kot naš najstarejši inšpektor, a ne po letih, marveč po uspešnem pedagoškem delu, zakoreninjenem v nadarjenosti, ustvarjalni sili in obhajevanju vredni poštenosti.

Svoje znanje in izkušnje je posredoval drugim tudi z napisano besedo. V Popolnarih, Učiteljskem tovarišu, Socialni pedagoški Prosvetnem delavcu, dnevnem časopisu in morda še kje, so številni njegovi strokovni in pedagoški članki. Ze kot mlad učitelj je zbiral domoznanski snov z Bele krajine in jo izdal v ciklusu leta 1933. Po osvoboditvi je napisal »Domoznanski učitelj Ljubljana-Viš, Dobrova, Logatec in Borovnica«. V samostojnih knjigah sta izšli tudi njegovi deli »Praktična navodila za šolske upravitelje«, DZS 1952, in »Šolski upravitelj«, DZS 1958.

Še več pa je učil z živo in prepričljivo besedo na raznih tečajih, seminarjih in zborovanjih. Zaužil je priznanje: leta 1953 ga je OLO Ljubljana imenoval za pedagoškega svetnika.

Kot človek je kljub obsežnemu znanju in prav zaradi tega, na pomembnem mestu, ki ga je zaupala naša družba, ostal vedno skromen, toda poln vedrega humora. Zato nam bo srečanje z njim vselej prijetno.

Tovariš Drago Vončina zapira knjigo svojih službenih dolžnosti. Na vseh drobno popisanih straneh te knjige se prepleta čudovita poezija dela z mladino s še obsejnejšo trpko prozo nešteti težav in odgovorov.

M. J.

Janez Knol

Tiho in neopaženo je ob novem šolskem letu zaključil pedagoško delo po naših šolah popularni prosvetni svetovalec Janez Knol. V času svojega službovanja je prebrskoval dolgo in težavno življenjsko pot, toda kljub temu ostal čvrst in veder. Po dovršeni obvezni šoli je vstopil na ljubljansko učiteljsko, ki pa ga je moral zaradi preglasnega zraževanja nad divjanjem Orlana v Trbovljah kmalu zapustiti. Solanje je končal zato v Karlovcu. Po opravljenem diferencialnem izpitu iz slovensčine je sprejel učiteljsko službo v Parli-Vasi, nato pa v Livoldu. Tu je bil kot zaveden slovenski učitelj v neprestani borbi s Kočevčari.

Med prvimi je začel sodelovati z OF. Maja 1942 ga že srečamo v Kočevskem bataljonu kot komandanta logora, intendanta in propagandista. Izdal je Kočevskega poročevalca pri tehnični komandi notranjskega vojnega področja. Večkrat se je udeležil bojev in bil ranjen. V Parli je organiziral prvo partizansko gimnazijo, nato pa osnovno šolo v Mozliu, Štalcirjih in v Livoldu.

Kot odlični pedagog je moral sprejeti mesto prosvetnega svetovaleca v Kočevju, nato v Ilirski Bistrici, Postojni in Kopru. V Ljubljano je prišel leta 1957 ter opravljal svetovalsko službo na okraju, se vrnil v Kočevje kot direktor ZPPS Kočevje, po združitvi zavodov deloval vrsto let na zavodu Ljubljana Vič in končno na zavodu Ljubljana.

Janez Knol je bil pravi ljudski učitelj in vzgojitelj. Njegovo priljubljeno delovno torišče je bilo na podeželskih šolah. Kot odlični sadjar in vrtnar ter gospodarstvenik je užival velik ugled, kjerkoli se je pojavil.

Zadnja leta je z lepim uspehom opravljal posle prosvetnega svetovaleca v dolenskih občinah ZPPS Vič.

Eridružujemo se učiteljsstvu in v njegovem imenu izrekamo skupno zahvalo za njegovo dolgoletno plodno delovanje v slovenskem šolstvu z željo, da bi ostal tudi v pokoju še mnoga leta zdrav in zadovoljen.

M. B.